

Ministerie van Economische Zaken

Ministerie van Economische Zaken

Maatschappelijk jaarverslag 2006

Naar een welvarend, duurzaam en ondernemend Nederland

Maatschappelijk
jaarverslag
2006

Dit is een publicatie van
het Ministerie van Economische Zaken.
Den Haag, juni 2007
Publicatienummer 07/DCo2

Concept en Vormgeving: Studio Dumbar
Fotografie: Antje Peters
Tekst: Zoete Consult, Peter de Zoete
Advies: CSR Academy, Sacha Mulder en Timmo Cochius

Ministerie van Economische Zaken
Bezuidenhoutseweg 30, 2594 AV Den Haag
Postbus 20101, 2500 EC Den Haag
Telefoon: 0800 - 646 39 51
vanuit het buitenland: +31 70 308 1986

Naar een welvarend,
duurzaam
en ondernemend
Nederland

Inhoud

Voorwoord 5

Inleiding 7

Kennismaken met EZ 9

1 Het werk van EZ 11

1.1 De Economie 13

1.2 Ondernemen 19

1.3 Innovatie 25

1.4 Consumenten 31

1.5 Energie 37

1.6 Internationaal ondernemen 43

1.7 Telecom en ICT 49

2 Bij EZ 55

2.1 EZ duurzaam thuis 57

2.2 De mensen van EZ 65

Bijlagen 73

A EZ in cijfers 74

B Het netwerk van EZ 75

C Organogram 76

D GRI-index 78

E Verificatie Auditdienst 82

Winst met maatschappelijke verantwoording

Voorwoord

“Bij het Nederland van de toekomst denken wij aan een open, gastvrije samenleving, waaraan iedereen meedoet. Aan een land waar iedereen zou willen wonen, omdat het een fantastisch klimaat biedt om te werken, te ondernemen, te leven. Zo’n land komt niet vanzelf tot stand. Daarvoor moeten we met elkaar behouden wat goed is en durven verbeteren wat nodig is.”

(coalitieakkoord 2007)

Ondernemerschap, innovatie en duurzaamheid. Het coalitieakkoord van het kabinet kent een prominente plek toe aan deze thema’s. Een vitale economie, met een op innovatie gericht bedrijfsleven, fungeert als motor voor onze welvaart. Die motor maakt ook verduurzaming van onze samenleving mogelijk. De uitdaging daarbij is het vinden van een nieuwe balans tussen economie, mens en milieu. Winst in balans dus. We moeten structureel duurzame keuzes durven maken. Voor hier en nu en voor daar en straks.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen draagt bij aan een duurzame wereld en aan een duurzame economie. Het kan zelfs een succesvol exportproduct zijn. Daarom blijft EZ maatschappelijk verantwoord ondernemen steunen en stimuleren, met name als het gaat om het midden- en kleinbedrijf. Maatschappelijke verslaggeving is daarbij een belangrijk middel: het geeft inzicht in de maatschappelijk effecten van ons handelen, als bedrijf maar ook als overheid.

Met dit maatschappelijk jaarverslag biedt het ministerie van Economische Zaken (EZ) inzicht in zijn inspanningen en resultaten in 2006. Hiermee geven wij uiting aan ons streven naar openheid en dialoog bij ons werk. Wij verwachten tevens een impuls te geven aan deze vorm van maatschappelijke verslaggeving binnen en buiten EZ.

Werken aan Nederland is geen opgave van de overheid alleen. Het is een uitdaging waaraan we met iedereen die daar voor open staat, willen werken. Wij moedigen u aan om bij te dragen aan het Nederland dat u en ons voor ogen staat. Natuurlijk staan we u ook graag daarover persoonlijk te woord, bij een van onze bezoeken aan werkend Nederland.

Maria van der Hoeven
Minister van Economische Zaken

Frank Heemskerk
Staatssecretaris van Economische Zaken

Oogsten en zaaien in 2006

Inleiding

Het jaar 2006 stond in het teken van het oogsten van de inspanningen van het kabinet Balkenende III. Dit jaarverslag biedt daarvan diverse voorbeelden. Daarnaast was er de aanloop naar de verkiezingen voor de Tweede Kamer op 22 november 2006. Voorafgaand aan deze verkiezingen zijn de hoofdlijnen van het economische beleid nog eens kritisch tegen het licht gehouden. Hiertoe zijn met 'stakeholders' van EZ gesprekken gevoerd over actuele vraagstukken in het economische beleid. De uitkomsten van deze gesprekken zijn verwerkt in adviezen over economische keuzes ten behoeve van de kabinetsformatie. EZ-thema's als ondernemen, innovatie en duurzame energie hebben een prominente plaats gekregen in het coalitieakkoord van Balkenende IV.

Dialogo en programma-aanpak

EZ heeft de afgelopen jaren een omslag gemaakt in zijn werkwijze, waarbij de inzet is maatschappelijke partijen sterker te betrekken bij de totstandkoming van het beleid. Deze omslag komt tot uitdrukking in de programma-aanpak van EZ. Bijvoorbeeld in het programma Innovatie in Dialoog. Dat programma stimuleert bedrijven en kennisinstellingen tot het leveren van topprestaties op kansrijke gebieden: gebieden van kennis en bedrijvigheid waar Nederland een uitstekende (uitgangs)positie heeft. Ook bij regionaal economisch beleid en bij internationaal ondernemen ontwikkelt EZ programma's in samenspraak met instellingen en bedrijven.

Onze mensen

EZ wil een goed werkgever zijn voor enthousiaste en gemotiveerde werknemers. Alleen dan kan EZ zijn missie waarmaken. In 2006 is een analyse gemaakt van de samenstelling van ons personeelsbestand. Uit deze 'foto' blijkt dat het personeelsbestand bij EZ vergrijsd en ontgroent. Ook kon worden geconstateerd dat medewerkers met een allochtone achtergrond binnen EZ minder goed vertegenwoordigd zijn dan elders bij het Rijk. De doorgroei van vrouwen naar hogere functies moet bovendien beter. Op basis van dit beeld is een nieuwe P&O-

agenda voor de komende jaren vastgesteld, waarin verdere ontwikkeling van diversiteit en ook mobiliteit en leiderschap voorop staat.

Milieubewuste bedrijfsvoering bij EZ

EZ werkt aan de verbetering van zijn organisatie om ook zelf milieubewust te handelen. De Milieubeleidsverklaring geeft aan dat de milieuzorg binnen EZ zich vooral richt op energie, afval, inkoop, vervoer en water. EZ werkt bovendien al enkele jaren aan een grondige vernieuwing van zijn huisvesting. Bij de renovatie van gebouwen wordt uitdrukkelijk rekening gehouden met de effecten op het energiegebruik. EZ past zoveel mogelijk nieuwe en besparende technieken toe. Tegelijk introduceert EZ een innovatief kantoorstelsel, waarbij het aantal werkplekken per gebouw toeneemt en deze werkplekken intensiever worden gebruikt. In 2006 is bovendien voor het hele Rijk besloten om 100% duurzaam te gaan inkopen. Het Regiebureau Inkoop Rijksoverheid, onderdeel van EZ, zal de regie over de uitvoering hiervan op zich nemen.

Duurzaamheidsverslaggeving

Het is de derde keer op rij dat EZ een maatschappelijk jaarverslag publiceert. In dit verslag laat EZ voor de belangrijkste beleidsthema's zien hoe het op duurzame wijze aan beleidsvorming werkt. Het ministerie heeft bij dit maatschappelijk jaarverslag voor de eerste keer gebruik gemaakt van de richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI). De GRI-richtlijnen worden inmiddels door bijna duizend organisaties wereldwijd gehanteerd als basis voor hun duurzaamheidsverslaggeving. Die verslaggeving wordt daarmee steeds meer 'volwassen'.

Kortom, 2006 was in vele opzichten een vruchtbaar jaar voor EZ. In 2007 werken wij verder aan een welvarend, duurzaam en ondernemend Nederland!

Chris Buijink
Secretaris-generaal

Kennismaken met EZ

Missie

In een open wereldeconomie werkt EZ aan een welvarend, duurzaam en ondernemend Nederland.

Visie

In een wereld waar grenzen verdwijnen en mensen, kapitaal, informatie en producten zich steeds gemakkelijker verplaatsen, is Nederland dé plek om te werken, te ondernemen en te leven.

Strategie

Daarom zorgt EZ ervoor dat:

- Bedrijven meer ruimte krijgen om te ondernemen en te vernieuwen.
- Consumenten sterker staan en hun recht kunnen laten gelden.
- Onze energie schoon en zeker is en onze telecommunicatie veilig en betrouwbaar.

Organisatie

Het kerndepartement van het ministerie bestaat uit vier directoraten-generaal: Ondernemen en Innovatie (O&I), Energie en Telecom (ET), Buitenlandse Economische Betrekkingen (BEB) en Economische Politiek (EP). Daarnaast maken zeven ondersteunende stafdirecties deel uit van het kerndepartement.

Het ministerie van Economische Zaken omvat verder een aantal diensten en agentschappen: Agentschap Telecom, EVD, Octrooiencentrum Nederland, PIANOo, Staatstoezicht op de Mijnen, SenterNovem en CPB (Centraal Planbureau). In 2006 werden hieraan de Consumentenautoriteit en het Regiebureau Inkoop Rijksoverheid toegevoegd. Daarnaast zijn er de zelfstandige bestuursorganen OPTA (Onafhankelijke Post- en Telecommunicatie Autoriteit), de NMa (Nederlandse Mededingingsautoriteit) en het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek). Zie ook het organogram achterin dit verslag.

De taken van deze diensten, agentschappen en zelfstandige bestuursorganen lopen uiteen van beleidsuitvoering en toezicht tot kennisontwikkeling en –overdracht. Een beschrijving van die taken is te vinden op www.ez.nl. Zij verzorgen zelf de verslaglegging over hun activiteiten. Dat geldt niet voor de sociale aspecten (zie het hoofdstuk De mensen van EZ).

In de bijlagen worden de financiële kerngegevens van EZ in 2006 weergegeven.

Werken aan duurzaamheid binnen EZ

Duurzame groei impliceert een zorgvuldige afweging van economische, ecologische en sociaal-culturele belangen, met als doel de afwenteling naar toekomstige generaties of andere landen zoveel mogelijk te voorkomen. Om dit duurzaamheidsaspect binnen de organisatie goed te bewaken, heeft EZ het zogeheten Duurzaamheidsberaad in het leven geroepen. Dit is een platform voor gedachtewisseling tussen de vier directoraten-generaal. De EZ-duurzaamheidscoördinator kan in het Duurzaamheidsberaad nieuwe ontwikkelingen agenderen en verbindingen tussen beleidsterreinen leggen. Ontwikkelingen op het terrein van innovatie kunnen zo bijvoorbeeld sneller een ingang vinden bij het beleid voor energiebesparing. Verder is het thema verduurzaming bij alle projectmanagementtrainingen in het programma verwerkt.

En in samenwerking met andere ministeries

EZ neemt samen met VROM, BUZA, LNV en VenW deel aan het nationale actieprogramma Duurzame Ontwikkeling. Dit programma omvat alle lopende activiteiten van deze departementen die bijdragen aan duurzame ontwikkeling. Jaarlijks wordt een voortgangsrapportage opgesteld en aan de Tweede Kamer aangeboden. Als publicatie is deze te vinden op www.minvrom.nl en www.minbuza.nl. In 2006 werden onder meer energiebeleid, innovatieprogramma's en maatschappelijk verantwoord ondernemen als EZ-onderwerpen in de rapportage opgenomen.

10

In 2007 wordt door het nieuwe kabinet een nieuw programma voor duurzame ontwikkeling opgesteld (Pijler 3 coalitieakkoord). Bovendien is de regering van plan om alle beleidsvoorstellen voorafgaand aan de ministerraad te laten toetsen op duurzaamheid.

Medio 2006 heeft het kabinet besloten om als Rijk met ingang van 2010 volledig duurzaam te gaan inkopen. Om dit ambitieuze doel uit te werken is het interdepartementale programma Duurzame Bedrijfsvoering Overheid ingesteld, dat door SenterNovem wordt uitgevoerd. Dit programma werkt landelijk aan de ontwikkeling van criteria voor productgroepen, terwijl het Regiebureau Inkoop Rijksoverheid van EZ de uitvoering van 100% duurzaam inkopen voor het Rijk op zich zal nemen. Verder sponsoren diverse departementen, waaronder EZ, het OCW-programma 'Leren voor Duurzame Ontwikkeling'. Dit programma is gericht op individuele burgers, scholen en organisaties in heel Nederland. Meer informatie is te vinden op www.lerenvoorduurzameontwikkeling.nl.

De stakeholders van EZ

EZ maakt deel uit van een uitgebreid netwerk van organisaties en personen, die zich inzetten voor de economie van Nederland. In de bijlagen vindt u een overzicht van het netwerk van het ministerie.

1

Het werk van EZ

In dit hoofdstuk komen de belangrijkste beleidsterreinen van EZ aan de orde: de economie, ondernemen, innovatie, consumenten, energie, internationaal ondernemen, en als laatste telecommunicatie en ICT. De nadruk ligt telkens op de werkzaamheden die EZ in 2006 uitvoerde en de resultaten die het daarbij behaalde. Eén resultaat per thema licht dit verslag iets uitgebreider toe. Verder laat EZ iemand van buiten aan het woord, over zijn of haar contacten met EZ in 2006. En EZ beschrijft een voorbeeld uit de praktijk van afgelopen jaar op het betreffende beleidsterrein.

1.1

Economie

- De Nederlandse economie groeide in 2006 met bijna 3%.
- Dankzij het hervormingsbeleid van de regering ligt er een stevige basis voor verdere groei.
- Daardoor kunnen meer mensen aan het werk gaan en zijn minder mensen afhankelijk van een uitkering.

Uitgelicht

Meer mensen aan het werk

Na vier jaar van dalende werkgelegenheid nam in 2006 het aantal mensen met werk met bijna 160.000 toe. De werkloosheid, die al sinds medio 2005 een dalende tendens vertoont, daalde in 2006 met 70.000 personen tot gemiddeld 413.000. Het aantal mensen met een werkloosheidsuitkeringen nam daardoor met 50.000 af. Voor de komende twee jaar zal deze tendens zich naar verwachting voortzetten en de werkloosheid met bijna 100.000 personen verminderen.

Minstens zo belangrijk is dat iedereen – en met name kwetsbare groepen – van deze ontwikkeling op de arbeidsmarkt profiteerde. De werkloosheid onder jongeren nam met 21.000 af. En ook de werkloosheid onder allochtonen, laaggeschoolden en vrouwen daalde. Het is – dankzij de gestegen vraag naar arbeid en de sociale hervormingen – voor mensen aantrekkelijker geworden om de arbeidsmarkt op te gaan.

Bovenstaande ontwikkelingen zijn het gevolg van de gunstige economie en het hervormingsbeleid van de afgelopen jaren. EZ is vanuit het economische perspectief betrokken bij het gevoerde beleid.

EZ werkte aan

Bijdrage aan herstel

Met een groei van bijna 3% was 2006 economisch gezien een sterk jaar voor Nederland. De groei deed zich in alle sectoren voor: uitvoer, bedrijfsinvesteringen en particuliere consumptie. Er is de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in een concurrerend en innovatief ondernemingsklimaat. Onder meer door meer mensen aan het werk te krijgen (hogere arbeidsparticipatie) en door slimmer te werken (hogere arbeidsproductiviteit).

Nederland werkte in 2006 verder aan de implementatie van het Nationaal Hervormingsprogramma. Dit programma is de Nederlandse bijdrage aan de Lissabonstrategie, die het concurrentievermogen van Europa verder moet versterken. In december 2006 oordeelde de Europese Commissie (EC) positief over de voortgang in Nederland met het hervormingsprogramma. Wel roept de EC Nederland op om zich te blijven inspannen voor de verbetering van het arbeidsaanbod – met name dat van ouderen, vrouwen en kwetsbare groepen. Daarnaast heeft de EC drie aandachtspunten voor Nederland geformuleerd: het verhogen van private investeringen in R&D, het creëren van één loket bij de overheid voor het aannemen van de eerste werknemer, zodat de overgang van ondernemerschap naar werkgeverschap wordt vergemakkelijkt, en tot slot het verhogen van het totaal aantal gewerkte uren in de economie. Nederland pleegt al inspanningen ter realisatie van deze punten.

Belangrijkste ontwikkelingen

De successen van 2006

Nederland profiteerde van de gunstige ontwikkeling van de wereldeconomie. Ook het hervormingsbeleid wierp zijn vruchten af. Er ligt nu een stevige basis voor verdere groei, mede dankzij de gezamenlijke inspanning van overheid en bedrijfsleven.

- Een algehele groei van bijna 3%, over de volle breedte van de economie: export (+8,1%), investeringen door bedrijven (+7,0%), particuliere consumptie (+2,5%).
- Verbeterde concurrentiekracht van Nederland, die tot uitdrukking komt in de positie van Nederland op relevante indicatoren. Opnieuw een plaats in de top 10 op de Growth Competitiveness Index (van 11 naar 9), en een stevige stijging op de Business Competitiveness Index (van 7 naar 6). Dit betreft de ranglijsten van World Economic Forum, waarbij landen op belangrijke deelaspecten van het vestigings- en ondernemingsklimaat worden vergeleken.
- De dienstenrichtlijn is eind 2006 vastgesteld en zal voor het einde van 2009 in werking moeten treden. Deze richtlijn vergemakkelijkt het vrij verkeer van dienstverleners binnen de interne markt en het vestigen van dienstverrichters in een andere lidstaat. De richtlijn geeft hiermee een belangrijke impuls aan de Nederlandse economie, die voor 70% uit diensten bestaat.
- Meer mensen aan het werk en minder mensen die afhankelijk zijn van een uitkering. Zo bleek dat het aantal mensen dat eind 2006 een bijstandsuitkering ontving, het laagst was sinds 25 jaar.

Meer informatie

Geen baanzekerheid maar werkzekerheid

Ondernemingen krijgen steeds vaker en sneller te maken met ingrijpende veranderingen. Toenemende concurrentie in binnen- en buitenland dragen daar het nodige aan bij. Ook de snelle technologische vooruitgang – met een kortere levensduur van producten – vraagt veel van het aanpassingsvermogen van bedrijven. Tegelijkertijd leveren deze veranderingen uiteraard nieuwe kansen en afzetmarkten – en dus nieuwe werkgelegenheid – op voor diezelfde bedrijven. De kern van het ondernemen is immers inspelen op verandering.

De veranderingen houden ook in dat er voortdurend geïnvesteerd moet worden in de vaardigheden van mensen. Mensen kunnen er steeds minder vanuit gaan dat ze hun hele leven in één en dezelfde functie of bij één en hetzelfde bedrijf werkzaam zullen zijn. In plaats daarvan moeten zij in staat zijn snel een andere baan te vinden, binnen of buiten het eigen bedrijf, indien dat noodzakelijk is. Zo wordt ook langdurige afhankelijkheid van

de sociale zekerheid voorkomen. Werkzekerheid neemt de plaats in van baanzekerheid.

Afgelopen jaren heeft de overheid veranderingen doorgevoerd om de arbeidsmarkt dynamischer en flexibeler te maken. Zo is per oktober 2006 de maximale WW-duur teruggebracht van 5 jaar naar 3 jaar en 2 maanden. Die maatregel geeft mensen die tijdelijk zonder werk zitten een prikkel om sneller te zoeken naar nieuw werk. In het bijzonder voor kwetsbare groepen moet de kans op werk nog verder worden vergroot en de afhankelijkheid van een uitkering tegengegaan. Daarnaast wordt aandacht besteed aan voortdurende scholing van de beroepsbevolking, juist ook tijdens het werkzame leven.

EZ is vanuit economisch perspectief betrokken bij deze ontwikkelingen en werkt nauw samen met andere ministeries om de veranderingen te begeleiden.

Aan het woord

“Laat EZ zich concentreren op onze toekomstige boterham”

Voor CEES OUDSHOORN – nu directeur bij werkgeversorganisatie VNO-NCW – is EZ geen onbekende. Hij werkte er zelf in de periode waarin EZ de angst in Nederland voor concurrentie wist te overwinnen. Afgelopen jaar sprak hij regelmatig met de secretaris-generaal van EZ (in 2006 nog Jan Willem Oosterwijk). Prettige en open gesprekken waren dat, even los van de dagelijkse hectiek. Waar moet het naar toe met de Nederlandse economie?

Voor VNO-NCW is dat wel duidelijk. Economie is synoniem voor bedrijfsleven. Als dat floreert is onze toekomstige welvaart verzekerd. De publieke sector is daar net zo goed van afhankelijk. VNO-NCW ziet EZ graag richting andere ministeries optreden als sterke bondgenoot, die waakt over het belang van een sterk bedrijfsleven. Maar begrijpt dat EZ zich daarbij op andermans terrein moet begeven.

Dat het nu weer goed gaat, is mede te danken aan de inspanningen van EZ om het ondernemingsklimaat te verbeteren. Oudshoorn constateert dat Nederland weer kan aanpakken bij de economische groei in de wereld. Voor de toekomst moet EZ wat hem betreft vol inzetten op twee zaken: deregulering en innovatie. Het laatste met ‘backing the winners’ zoals bij de watersector: versterken waar we al goed in zijn. Dat is modern industriebeleid.

“Problemen als klimaat of werkloosheid willen we als ondernemend Nederland graag oppakken. Laat EZ zorgen dat we dat kunnen blijven doen. Houd de economie als motor van de samenleving in goede conditie.” Als EZ dat doet, hoeft het wat VNO-NCW betreft niet zelf beleid te ontwikkelen voor duurzaam ondernemen of voor consumenten, maar kan het dat met gerust hart overlaten aan het bedrijfsleven.

“Strengere regels werken uiteindelijk in het voordeel van sterke merken.”

Voor TON SLOB, directeur van autobedrijf Louwman Den Haag, was 2006 een heel goed jaar. “De automarkt is al jaren vrij stabiel. Voor meer omzet moet je goede modellen en een uitgebreid dealernetwerk kunnen inzetten. Die hebben wij. Ons marktaandeel steeg de afgelopen jaren van 5,5 naar 7,5%. Nu de economie aantrekt, neemt het vertrouwen van consumenten toe. De zakelijke markt reageert altijd het eerst. Maar dat is bij ons nog maar een beperkt deel.” Hij denkt dat het gevoerde beleid het economisch herstel heeft bevorderd. “Het nieuwe kabinet zet dat door – dat had ook anders kunnen uitpakken, na de verkiezingen.”

Wat zijn belangen betreft, vertrouwt Ton Slob op de inbreng van de Nederlandse Dealer Associatie (NDA) binnen de BOVAG. Via de NDA blijft hij op de hoogte, in grote lijnen dan. Hij wijst op de liberalisering van de automarkt via de wet Monti, om de concurrentie in de keten te bevorderen. Voor hem is het de vraag of dat consumenten ook echt voordeel heeft gebracht. De concurrentie was al scherp. Bovendien verhogen de dealerstandaards van importeurs en fabrikanten de kosten aanzienlijk.

Volgens Ton Slob werken strengere eisen, zoals nu aan de uitstoot van CO₂, uiteindelijk in het voordeel van sterke en winstgevende bedrijven. Die kunnen makkelijker investeren in nieuwe modellen en technieken. “Toyota heeft al jaren geleden gekozen voor milieu en veiligheid als speerpunten. Daar plukt het nu de vruchten van, binnenkort zijn we wereldwijd misschien wel het meest verkochte merk.”

1.2

Ondernemen

- EZ wil meer en beter toegeruste ondernemers.
- Groeifaciliteit geïntroduceerd om financiering van risicokapitaal te vergemakkelijken.
- Mogelijkheden voor Lex Silencio Positivo bij 22 vergunningen.
- Leo Stevens pleit voor nieuwe kijk op regels.
- EZ steunt regio Groningen-Drenthe bij aanpak regeldruk.

Uitgelicht

Vergunning 'automatisch' verlenen bij termijnoverschrijding

Met de Lex Silencio Positivo wordt een vergunning automatisch verleend bij het verstrijken van de behandeltermijn. De invoering van de Lex Silencio Positivo is een goede manier om tijdige dienstverlening te realiseren. Bij het doorlichten van de vergunningen bleek dat invoering bij meer dan 15 vergunningen van de rijksoverheid kan plaatsvinden en bij 4 vergunningen die gebaseerd zijn op het model algemene plaatselijke verordening van de VNG.

De nieuwe invoeringen komen bovenop de 10 reeds bestaande gevallen van Lex Silencio. De invoeringen worden nu gerealiseerd. Bij de vergunningen van het ministerie van LNV is dat reeds gebeurd. Een flink aantal van de Lex Silenciovergunningen zal worden gerealiseerd bij de invoering van de 'omgevingsvergunning', die verwacht wordt in 2008. Wie wil bouwen krijgt te maken met veel regels en vergunningen zoals bijvoorbeeld een bouwvergunning en kapvergunning. Het ministerie van VROM werkt momenteel aan de 'omgevingsvergunning', een procedure waarin 25 losse toestemmingsvereisten (o.a. vergunningen) aangevraagd en behandeld worden bij één loket. Deze geïntegreerde aanpak leidt tot één besluit.

Van één vergunning, die voor radiozendamateurs, is inmiddels gebleken dat de hele vergunning kan worden afgeschaft. En het afschaffen van vergunningen heeft nog altijd de voorkeur boven het invoeren van de Lex Silencio.

EZ werkte aan

Ondernemerschap krijgt ruim baan

Meer en beter gekwalificeerde ondernemers. Dat is waar EZ voor staat. Want ondernemers zijn de motor van de economie. Ondernemen betekent vernieuwing, creativiteit en dynamiek. Er is nog een wereld te winnen, als je het aantal ondernemers in Nederland vergelijkt met dat in het buitenland. En dat terwijl de omstandigheden tegenwoordig veel vragen van ondernemers.

EZ spant zich in om ondernemen in Nederland aantrekkelijker te maken:

- Minder administratieve lasten en lagere regeldruk: de vergunningstelsels zijn doorgelicht en worden met 42%

teruggebracht. En er is een aanpak opgesteld voor het verminderen van de regeldruk in sectoren als horeca en industrie.

- Ruimere financieringsmogelijkheden voor starters en bestaande bedrijven – met name die uit het midden- en kleinbedrijf – via de verhoging van het Borgstellingskrediet MKB (BBMKB) van € 452,5 tot € 602,5 miljoen. Het BBMKB biedt overheidsgarantie op een bancaire lening.
- Extra aandacht voor ondernemen in het onderwijs: zoals het onderrichten van leerlingen en studenten via de Entrepreneurship Centers.
- Gebiedsgerichte programma's voor zes economische regio's.
- Het stimuleren van ondernemerschap onder allochtonen.

Belangrijkste resultaten

EZ kijkt terug op een jaar met talrijke initiatieven gericht op meer en beter toegeruste ondernemers. Enkele voorbeelden daarvan:

- EZ wil dat burgers en bedrijven minder vaak vergunningen hoeven aan te vragen en dat de dienstverlening bij aanvragen sneller en gemakkelijker verloopt. Zo bleek dat 42% van de vergunningen bij het Rijk zonder meer kan verdwijnen. Zo hoeven door een Algemene Maatregel van Bestuur 37.000 bedrijven geen milieuvergunning meer te hebben in het kader van de Wet milieubeheer. Daarnaast vervalt in 2007 de vergunningplicht voor een marifoon in de pleziervaart en vervallen enkele andere vergunningen van de telecommunicatiewet. Dit zorgt voor een reductie van 66.000 vergunningen per jaar. EZ rapporteert nu regelmatig aan de Tweede Kamer over de voortgang van de uitvoering. Het grootste deel van het opruimwerk kan voor eind 2007 plaatsvinden.
- In 2006 is de zogeheten 'Groeifaciliteit' van start gegaan. Deze faciliteit is vooral bedoeld voor ondersteuning van snelgroeiende ondernemingen uit het Midden- en Kleinbedrijf en van bedrijfsoverdrachten. Snelle groeiers dragen bovengemiddeld bij aan de groei van de Nederlandse economie en werkgelegenheid. En bij succesvolle bedrijfs-overdracht wordt kapitaalvernietiging voorkomen. Bovendien presteren overgedragen bedrijven gemiddeld beter. De Groeifaciliteit vergemakkelijkt de financiering van risicokapitaal door een garantstelling van 50% op aandelen of achtergestelde leningen. Er is in 2006 € 85 miljoen beschikbaar, oplopend tot € 170 miljoen in 2009.

- De creatieve industrie biedt groeikansen voor Nederland. Via de Creative Challenge Call – een oproep aan bedrijfsleven en kennisinstellingen in de creatieve industrie – ontvingen 39 projecten in totaal € 3 miljoen. Dit geld brengt creatieve en andere bedrijven met elkaar in contact om zo de economische waarde van creativiteit beter te benutten.
- EZ maakt zich sterk voor de regio met de zes Pieken in de Delta programma's. Deze programma's richten zich op gebiedsspecifieke kansen van bovenregionaal belang. De focus ligt daarbij op het stimuleren van economische sterktes, zoals de creatieve industrie in de Noordvleugel van de Randstad en hoogwaardig technisch onderhoud in Zuidwest-Nederland. De eerste tender is in de zomer van 2006 geopend en heeft bijna 100 subsidieaanvragen opgeleverd. Daarvoor was circa 24 miljoen euro aan subsidie beschikbaar.
- REACH is na 3 jaar van intensieve onderhandelingen in de Raad van Europa en in het Europese Parlement afgerond. REACH regelt dat alleen geregistreerde chemische stoffen op de markt mogen worden gebracht. Door de nieuwe regeling is er meer informatie voor bedrijven die werken met chemische stoffen. Hierdoor wordt de veiligheid voor werknemers, consumenten en milieu vergroot. REACH richt zich op producenten en importeurs van chemicaliën en op alle bedrijven die te maken hebben met stoffen of preparaten of stoffen in voorwerpen. De nieuwe verordening vervangt ruim 40 bestaande EU-regelingen. REACH treedt op 1 juni 2007 in werking.

Uit de praktijk

Een licht regime voor de provincie

EZ wil samen met gemeenten en provincies de last van regels en vergunningen voor bedrijven verminderen. Het leek daarom een goed idee om een 'regellicht regime' te ontwerpen voor regio's die het economisch moeilijk hebben. Dat regime maakt het bedrijven makkelijker zich te vestigen in zo'n gebied. Met dat voorstel klopten de overheden in de Veenkoloniën, op de grens van Groningen en Drenthe, bij EZ aan. EZ stond daar in principe welwillend tegenover.

Maar al snel bleek dat idee in de praktijk toch lastig uitvoerbaar. Want je kunt niet zomaar een gebied buiten de wet plaatsen. Tegelijk wilde EZ graag meedenken over andere manieren om de regionale regellast voor bedrijven aan te pakken. Toen het contact eenmaal was gelegd, volgden snel vervolgstappen. Die leidden in juni 2006 tot een convenant, waar ook VROM zich aan verbond. EZ wil graag met regionale partners leren samenwerken aan minder regels. En de regio krijgt gratis advies en begeleiding bij de inspanning om zich economisch flink te versterken. Deze inspanning is erop gericht daar waar dat kan regels te schrappen en te vereenvoudigen, acties te ondernemen naar aanleiding van klachten van ondernemers en beter te communiceren met ondernemers in de regio.

Aan het woord

“Het houdt niet op bij zoveel procenten minder regels, het gaat om een andere manier van omgaan met elkaar!”

Een omwenteling in het openbaar bestuur, dat is wat belastingrecht deskundige LEO STEVENS graag ziet gebeuren. Een andere manier van omgaan met elkaar. Op basis van wederzijds vertrouwen. Dat vertrouwen komt er als mensen open met elkaar in gesprek komen. De mensen van de praktijk met de mensen die de regels opstellen. Toezichthouders met ondernemers. De beelden die zij van elkaar hebben uitspreken en corrigeren. Ondernemers – het overgrote deel – voelen zich wel degelijk verantwoordelijk. Geef hen de ruimte om dat te laten zien.

Leo Stevens bracht hen bij elkaar: ondernemers en toezichthouders, tussen 2004 en 2007, als voorzitter van het Ondernemersklankbord Regeldruk. Daarvoor kreeg hij de vrije hand van EZ en Financiën. Zijn waardering voor EZ is sindsdien sterk toegenomen. Hij heeft EZ zien meegroeien in zijn onorthodoxe aanpak en zijn filosofie: ‘de wet is de werkvloer van het recht’. Ook voor hemzelf een avontuur: als enige wetenschapper temidden van ondernemers.

Er ligt nu een reeks rapporten, met heldere aanbevelingen, niet alleen van en voor ondernemers maar ook van en voor het onderwijs, de cultuursector. Precies op tijd. Het nieuwe kabinet, de SER, iedereen wil minder knellende regels, minder gedetailleerde voorschriften. Wat er moet gebeuren heeft zijn commissie in twaalf compromisloze aanbevelingen neergelegd. Want ondanks de 25% minder regels, is het voor ondernemers nog lang niet klaar.

Meer informatie

1.3

Innovatie

- EZ stimuleert innovatie op tal van fronten en richting MKB-bedrijven.
- In 2006 gingen drie innovatieprogramma's van start: water, voeding en hoogwaardige elektronische systemen.
- Technische innovators krijgen extra aandacht bij het opstarten van een bedrijf.
- Nieuwe werkwijze EZ bij innovatieprogramma's werpt vruchten af.

Uitgelicht

Winnen op techniek

In 2006 ontvingen 31 veelbelovende bedrijven kredieten van tezamen € 12 miljoen. Het ging om startende bedrijven in de sector techniek. Dit zijn bedrijven waar Nederland er graag meer van wil hebben. Maar het starten van een bedrijf op basis van een technische vinding is niet zo makkelijk. Het exploiteren van technische vindingen vraagt anno 2006 veel kapitaal en bedrijfservaring. Zaken waar mensen met een technische knobbel niet automatisch over beschikken.

EZ heeft voor dit type 'start ups' een speciaal programma ontwikkeld: TechnoPartner. Dit programma omvat onder meer een regeling voor investeringsfondsen waarmee € 46 miljoen beschikbaar komt voor startende technische bedrijven. Dat zijn fondsen waarbij EZ de inleg van de private investeerders verdubbelt zodat innovatieve starters voor investeerders interessanter worden. De experts in de besturen van die fondsen beslissen welke 'start ups' de steun van hun fonds verdienen. EZ gaat dus niet op de stoel van de investeerder zitten.

Maar het gaat niet alleen om geld. Kennis en ervaring zijn voor ondernemers eveneens gewilde producten. Ook daarvoor biedt TechnoPartner oplossingen. Zoals speciale spreekuren voor 'technostarters'. Via het Subsidieprogramma KennisExploitatie (SKE) kunnen ze een beroep doen op de kennis en ervaring van kennisinstellingen en van andere bedrijven bij het starten van hun bedrijf.

EZ werkte aan

Stimuleren van innovatie

Innovatie is een onmisbare factor voor het Nederlandse bedrijfsleven. Versterking van het vermogen om te innoveren vormt dan ook een belangrijk onderdeel van het beleid van EZ. Als Nederland een positie aan de top van Europa wil, dan moet het nog veel meer dan nu investeren in kennis en innovatie. Die investeringen zijn in eerste instantie een zaak van het bedrijfsleven. EZ draagt bij door de omstandigheden te creëren waaronder investeringen in innovatie kunnen gedijen.

EZ richt zich daarbij – veelal samen met andere ministeries – met name op het bevorderen van kennisontwikkeling bij bedrijven, op het stimuleren van samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven rond kennisoverdracht en op het omzetten van nieuwe producten en processen. Met speciale aandacht voor de rol van het midden- en kleinbedrijf. En met speciale aandacht voor de economische sectoren en kennisgebieden waarin Nederland al beschikt over een voorsprong, zoals water, voeding en hoogwaardige elektronische systemen. Hiervoor zet EZ zich in voor het ontwikkelen van op innovatie gerichte programma's.

EZ werkt daarnaast aan andere essentiële randvoorwaarden voor innovatie. Zoals de bescherming van intellectueel eigendom met behulp van octrooien, stimulering van innovatief ondernemerschap, aan een nauwere aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven en vernieuwingen bij de overheid zelf als 'SBIR' en 'Launching Customer'.

Ook op Europees niveau werkt Nederland aan onderzoek en innovatie.

Belangrijkste resultaten

Enkele resultaten waaraan EZ in 2006 op dit gebied bijdroeg:

- Drie innovatieprogramma's zijn in 2006 gestart, in aansluiting op de onderwerpen die door het Innovatieplatform zijn aangedragen. Food & Nutrition Delta, Point One en Watertechnologie ondersteunen bedrijven op terreinen waarop Nederland internationaal al een vooraanstaande positie heeft. EZ stelt voor deze programma's – behalve zijn kennis en ervaring – een budget van gemiddeld tussen de € 10 tot 15 miljoen per jaar beschikbaar.
- In oktober stemde de ministerraad in met enkele wijzigingen in de Rijsoctrooiwet 1995. Die wijzigingen maken het voor MKB-bedrijven aantrekkelijker en gemakkelijker om een octrooi aan te vragen. Engels als voertaal maakt een breder gebruik mogelijk. En ook de lagere startkosten dragen daaraan bij.
- 6000 innovatievouchers gingen in 2006 als warme broodjes over de toonbank. MKB-bedrijven kunnen met de vouchers – van € 2500 en van € 7500 – terecht bij Nederlandse en buitenlandse kennisinstellingen. De vouchers stimuleren bedrijven om eerder aan te kloppen bij universiteiten en andere kennisinstellingen en daarmee de hand te leggen op kennis voor hun bedrijfsplan.
- Voor onderzoek en innovatie zijn nieuwe, en omvangrijkere Europese bijdragen vastgesteld, voor de periode 2007–2013. Deze fondsen helpen om de concurrentiekracht te vergroten en stimuleren daarmee de economische groei. En ze zijn natuurlijk ook goed voor de verdere ontwikkeling van de wetenschap. Nieuwe technologieën en nieuwe producten zijn op hun beurt nodig om maatschappelijke vraagstukken op te lossen, zoals op het gebied van duurzame energie.
- Technopartner, het programma gericht op innovatieve, technologische 'start ups', kreeg in 2006 flink vaart, zoals mag blijken uit 'Winnen op techniek' hiernaast.

Uit de praktijk

Met goede voeding aan de top

Voeding is een van de terreinen waarop Nederland nu al goed is en zijn huidige positie kan uitbouwen tot een toppositie. EZ ondersteunt daarom samen met LNV het innovatieprogramma Food & Nutrition Delta (FND). Met als belangrijkste doelstellingen: een duurzame, innovatieve en competitieve voeding- en genotsmiddelenindustrie; meer producten die een gezond voedingspatroon en een gezonde levensstijl ondersteunen; versterken van de ondernemerskracht en kennisintensiteit van MKB-bedrijven; de beste kennisinfrastructuur op het gebied van voeding in Europa; en het verbeteren van kennisontwikkeling en -overdracht.

Het FND-innovatieprogramma kwam tot stand volgens de nieuwe werkwijze van EZ. Die houdt in dat bedrijven, kennisinstellingen en EZ in nauwe samenwerking een programma ontwikkelen. Vervolgens is een 'op maat gemaakte' mix van financiële en niet-financiële instrumenten samengesteld. De eerste fase van FND startte

in 2005 met een vierjarig onderzoeksprogramma voor het – nog op te richten – Technologisch Topinstituut Wageningen Centre for Food Sciences+. De tweede fase is gericht op productontwikkeling en op het versterken van innovatiekracht van het MKB. Hiervoor is de Stichting Food & Nutrition Delta in het leven geroepen. Dit onderdeel is in 2006 gestart met drie tenders.

Het innovatieprogramma FND zoals het er nu ligt, biedt uitzicht op prachtige resultaten. Het economisch effect is terug te vinden in een groter aantal (export)producten, met een hogere toegevoegde waarde vanaf 2015 van € 1,2 miljard per jaar. Maar het biedt ook uitzicht op verbeteringen op het gebied van volksgezondheid; innovaties in voeding kunnen tot wel 10% reductie van kosten opleveren in de gezondheidszorg. En op een meer duurzame inrichting van processen in de voedingsindustrie.

Aan het woord

“Het gaat nu echt de goede kant op met innovatie in Nederland.”

Van veelbelovend onderzoek naar innovatieve producten is vaak een lange weg te gaan. PETRA VAN DEN BERG, hoofd onderzoek bij LURIS – het technologie-transferbureau van de Leidse universiteit – weet er alles van. In die hoedanigheid begeleidt ze onder meer jonge ‘start ups’, vooral op het gebied van life sciences. EZ draagt financieel bij aan die activiteiten, met € 2,5 miljoen voor vier jaar.

“EZ heeft de afgelopen jaren stevig geïnvesteerd in een subsidieregeling voor kennisexploitatie. Met instrumenten die aansluiten op het toch lastige proces van vinding naar product. Voor bijna elke stap in dat proces is er nu ondersteuning mogelijk. Zoals de zogeheten pre-seed faciliteit: een lening voor startende ondernemers. Met dat geld kan een kansrijk idee een stap verder worden gebracht, in de vorm van een businessplan of een marktverkenning.” Ze mist nog wel een instrument voor de eerste schakel tussen onderzoek en markt, het ‘proof of concept’. “Maar daar is EZ zich inmiddels ook van bewust.”

Minstens zo belangrijk als de instrumenten vindt Petra de visie van EZ op innovatie. EZ heeft zich met succes ingezet om partijen bij elkaar te brengen. Ze waardeert de actieve betrokkenheid van de EZ’ers die ze bij haar werk tegenkomt, op het departement, bij het Innovatieplatform, maar ook bij SenterNovem of TechnoPartner. “Je ontwikkelt gezamenlijk steeds meer kennis over hoe je de innovatieparadox – wel goede vindingen, maar weinig marktrijpe producten – kunt overwinnen. We pakken dit nu veel gestructureerder aan. Dat gaat ongetwijfeld zijn vruchten afwerpen.”

Meer informatie

1.4

Consumenten

- Goed geïnformeerde consumenten kunnen hun rechten beter tot gelding brengen en houden bedrijven scherp en concurrerend.
- De Consumentenautoriteit ondersteunt de rechten van groepen consumenten hier en in Europa.

Uitgelicht

Een goed geïnformeerde consument staat sterker in de markt. Dat dwingt bedrijven om zich beter te presenteren en beter te acteren. ConsuWijzer is de informatieve website van drie toezichhouders: de Consumentenautoriteit, de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) en de Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit (OPTA). ConsuWijzer is daarmee hét informatieloket waar consumenten kunnen aankloppen voor praktische tips en advies over hun rechten als consument.

Behalve de website, is er ook een telefoonnummer: 088-0707070. Dit telefoonnummer is vijf dagen per week, tijdens kantooruren bereikbaar.

De belangstelling voor deze dienst is nu al groot en groeiende. Sinds de start in juli 2006 kreeg de website tot 1 mei 2007 248.000 bezoeken en werd er 35.000 maal contact opgenomen met ConsuWijzer. De vragen die daarbij binnenkwamen werden door het contactcentrum of door specialisten bij de OPTA, NMa en de Consumentenautoriteit behandeld. Bovendien vormen deze vragen belangrijke signalen voor de handhaving door de toezichhouders. Veel vragen betroffen garantie of ondeugdelijke producten, rekeningen van energiebedrijven, de zichttermijn bij kopen op afstand en internet service providers.

EZ werkte aan

Een kritische consument die bewust kiest

Het consumentenbeleid van EZ heeft tot doel consumenten in staat te stellen goed gefundeerde keuzes te maken en voor hun eigen belangen op te komen. De consument kent zijn rechten en plichten ten aanzien van de aankoop van producten en diensten, wat de werking van de markt ten goede komt.

Informatie en vertrouwen zijn sleutelwoorden. Goed geïnformeerde consumenten begeven zich met vertrouwen op de markt. Vertrouwen bevordert het economisch verkeer en draagt op die manier bij aan de welvaart. Het vertrouwen van consumenten in de markt neemt toe als zij kunnen terugvallen op onafhankelijk instanties, wanneer er bij een aankoop iets misgaat en partijen er onderling niet uitkomen. De Consumentenautoriteit beschikt over de middelen om collectieve inbreuken op consumentenrecht te lijf te gaan.

EZ werkt in dit verband aan:

- Wetgeving die in dienst staat van consumenten.
- Het bevorderen van de instelling van geschillencommissies, bestaande uit vertegenwoordigers van consumenten en ondernemers.
- Informatievoorziening aan consumenten over hun rechten en plichten.
- Opbouw van een gezaghebbende Consumentenautoriteit.

Belangrijkste resultaten

Vier resultaten die in 2006 mede door toedoen van EZ tot stand kwamen:

- De website ConsuWijzer met informatie voor consumenten en met praktisch advies. De vraagbaak voor rechten en plichten van consumenten.
- De Wet handhaving consumentenbescherming. Deze wet regelt onder meer de bevoegdheden van de Consumentenautoriteit, een toezichthouder die kan optreden wanneer consumentenrechten collectief worden geschonden. Dat is ook een steun in de rug voor goedwillende ondernemers, die last hebben van bedrijven die het minder nauw nemen met de regels.
- Het wetsvoorstel Oneerlijke Handelspraktijken. Samen met het ministerie van Justitie diende EZ dit wetsvoorstel in, dat een richtlijn van de Europese Commissie volgt.
- De Gedragscode Reisaanbiedingen. EZ nam samen met de reisbranche het initiatief om een einde te maken aan misleidende informatie. Met name in de luchtvaart werd regelmatig geschermd met prijzen waarin evidente kosten niet waren opgenomen. Vanaf 1 april 2007 is er een gedragscode die daar paal en perk aan stelt.

Uit de praktijk

Overstappen zonder drempels

Anno 2006 is in 70% van de Nederlandse huishoudens een breedbandverbinding aanwezig. Internetten, e-mailen, chatten, tv-kijken of bellen via die verbinding is voor velen dagelijkse kost. Niemand realiseert zich wat er achter de schermen nodig is om die verbinding tot stand te brengen. Totdat men gaat verhuizen of van provider wil veranderen. Dan zit men soms tijdenlang zonder verbinding. Van de klachten die OPTA vorig jaar ontving, ging het merendeel over dit soort problemen.

EZ wil dat consumenten geen drempels ervaren als ze van provider willen veranderen. Dat bevordert de concurrentie en leidt uiteindelijk tot betere dienstverlening of goedkopere producten. Met dat oogmerk werd ook al de Telecomwet gewijzigd. Maar de praktijk is weerbarstig.

Vooralsnog kiest EZ er niet voor om zelf in te grijpen. Want de telecomwereld ontwikkelt zich razendsnel. En vaak langs onvermoede wegen. Ingrijpen kan ertoe leiden dat gewenste ontwikkelingen worden gehinderd door te starre regels. Bovendien duurt het geruime tijd voordat regels zijn opgesteld en van kracht worden. EZ heeft daarom in 2006 de betrokken partijen bij elkaar gebracht om afspraken te maken over verbeteringen. Die werken momenteel hard aan een gezamenlijke oplossing.

Aan het woord

“Egypte heeft net als wij 10 miljoen toeristen, én een minister voor toerisme. Moeten wij die dan ook niet?”

Reisondernemer en branchevertegenwoordiger RENÉ KLAWER is zeer tevreden over de instelling en de ondersteuning die hij kreeg bij zijn wens om misleidende reclame in de reiswereld uit te bannen. Een uitdaging, waartoe de Consumentenbond hem had aangezet. Dat het 2,5 jaar heeft geduurd lijkt misschien lang, maar is begrijpelijk voor wie het Haagse kent. Dan is 2,5 jaar eigenlijk vliegensvlug.

Het balletje begon te rollen na een ontmoeting met een EZ'er op een bijeenkomst in het buitenland. Na twee maanden zat hij om tafel met de partijen die hij nodig had. Dankzij een briefje van de staatssecretaris. Daarin stond namelijk de mededeling dat EZ desnoods zelf een regeling zou opstellen. Een effectieve stok achter de deur. Want als voorzitter van de ANVR-werkgroep kan hij zijn eigen leden wel bewerken, maar de luchtvaartbranche moest in ieder geval ook meedoen. EZ deed de aftrap en liet het daarna over aan de markt. EZ bracht wel op het essentiële moment de gewenste juridische expertise in.

Dat leverde een overeenkomst op die bindend is voor de hele reisbranche. Een doorbraak volgens René, waar de nieuwe Consumentenautoriteit met zijn volle sanctiegewicht achter is gaan staan. De reiziger is in ieder geval vanaf 1 april dit jaar verlost van onaangename verrassingen. Bijvoorbeeld wanneer hij na het boeken van die voordelige reis alsnog wordt geconfronteerd met 'verborgen' kosten. René ziet nu in EZ een bondgenoot met wie hij vaker zaken hoopt te doen.

Meer informatie

1.5 Energie

- Het belang van zekerheid bij levering van energie wordt steeds duidelijker.
- EZ werkt aan een doelmatige en duurzame energiehuishouding.
- Duurzame energiebronnen zijn onmisbaar en vragen steeds meer aandacht.
- Bij liberalisering worden de publieke belangen goed in de gaten gehouden, waarbij de positie van kleinverbruikers een belangrijke factor is.

A photograph of a dining table with a vase of tulips and a lamp. The scene is set in a bright room with a window in the background. A large, white, conical lampshade hangs from the ceiling. On the table, there is a clear glass vase filled with a bouquet of tulips in various colors, including pink, red, and yellow. The table is made of light-colored wood. In the background, a window with white curtains is visible, and a framed picture hangs on the wall.

De Wet onafhankelijk netbeheer (Won) moet bijdragen aan een goed functionerende markt voor elektriciteit en gas. Een voorwaarde is dat nieuwkomers gemakkelijk toegang kunnen krijgen. EZ wil daarom een onafhankelijk netbeheerder, die garant staat voor de levering van energie.

Een van de onderdelen van de Won is het versterken van de positie van de onafhankelijke netbeheerder. Een ander onderdeel wijst TenneT, de landelijke netbeheerder, het beheer toe van de netten van 110 kilovolt en hoger. Nu gaat TenneT alleen over het landelijk net van 220 kilovolt en hoger. De uitbreiding naar 110 kV versterkt de leveringszekerheid.

Het laatste onderdeel van de Won was inzet van een uitvoerig politiek debat. Dat zou bedrijven niet meer toestaan om zowel een netwerk te bezitten als op commerciële basis elektriciteit te produceren en te verhandelen. Bij de behandeling in de Eerste Kamer werd besloten om dat onderdeel niet in werking te stellen. Dat kan later alsnog gebeuren, wanneer Europa het voor heel de EU zou voorschrijven of wanneer het gedrag van de energiebedrijven daar aanleiding toe geeft – bijvoorbeeld wanneer zij buitenlandse activiteiten willen ontplooiën. Zo houdt de overheid een stok achter de deur om het publiek belang zeker te stellen.

 EZ werkte aan

Energie, een vitale factor

Energie is van vitaal belang voor onze samenleving. Voor de gebruiker moet energie beschikbaar zijn. Voor de economie moeten vraag en aanbod efficiënt op elkaar zijn afgestemd. En voor het leefmilieu moet energie schoon en duurzaam zijn. Dat wil zeggen: afkomstig uit bronnen zoals biobrandstof, zon of wind.

EZ wil toe naar een doelmatige én duurzame energiehuishouding. Een energiehuishouding die dus uit economisch oogpunt efficiënt is en die goed scoort op milieukwaliteit en nationale en internationale voorzieningszekerheid.

Om dat te bereiken werkt EZ aan goed functionerende energiemarkten; aan het waarborgen van de aanvoer van voldoende energie, die tijdig en betrouwbaar wordt geleverd. Ook worden de publieke belangen in de gaten gehouden. Verder streeft EZ naar verduurzaming van de energiehuishouding door het stimuleren van duurzame energie, door het bevorderen van energiebesparing, door het stimuleren van vermindering van de uitstoot van broeikasgassen en door het ondersteunen van innovatie op het gebied van energie.

 Belangrijkste resultaten

In 2006 werden onder meer de volgende zaken gerealiseerd.

- In november 2006 stemde de Eerste Kamer in met het voorstel voor de Wet onafhankelijk netbeheer. Zie hiernaast: 'Wet stelt publieke belang veilig'.
- EZ besloot in de zomer van 2006 de MEP – de subsidie-regeling die duurzame opwekking van elektriciteit stimuleert – te sluiten voor nieuwe aanvragen. Het was toen duidelijk dat deze regeling zeer succesvol was. EZ heeft twee nieuwe regelingen ingesteld – een overgangsregeling en een tegemoetkomingsregeling, om de plotselinge overgang te verzachten. Besluitvorming over een nieuwe regeling werd aan het volgende kabinet overgelaten.
- Alle kleinverbruikers van elektriciteit kregen in november 2006 een eenmalige tegemoetkoming van € 52 op hun rekening gestort. Dat bedrag compenseert gedeeltelijk de stijging van de energiekosten in 2006.
- Omdat gas voor de Nederlandse economie en de energievoorziening cruciaal is, heeft EZ zich ingespannen om het gas onder de Waddenzee te kunnen winnen en gebruiken. Na een advies van een onafhankelijke commissie over de toekomst van de Waddenzee met als centraal element de natuur, kreeg de NAM in 2006 de vergunningen voor het verantwoord winnen van dit gas. De natuur- en milieuaspecten worden daarbij nauwlettend in de gaten gehouden.
- Nederland koopt een groot deel van zijn energie in het buitenland. En wil dus met de landen die over grote voorraden beschikken, goede betrekkingen onderhouden. Daarom investeert EZ in contacten met landen als Qatar, Saoedi-Arabië, Nigeria, Rusland en Iran. In 2006 werkte EZ onder meer aan plannen voor intensieve samenwerking op energiegebied met Oekraïne en organiseerde EZ een handelsmissie naar Rusland.

 Meer informatie

Afsluiten in winter verboden

Energie is een belangrijke levensbehoefte, zeker in de winter. Energiebedrijven moeten dan ook terughoudend en zorgvuldig zijn bij het afsluiten van consumenten in die periode. In de winter van 2005 op 2006 berichtten de media over enkele schrijnende gevallen van mensen die in de winter werden afgesloten van energie. De Tweede Kamer verzocht de Minister van EZ daarop de regels voor het afsluitbeleid in de winterperiode aan te scherpen. Op 1 december 2006 werden de nieuwe regels gepubliceerd in de Staatscourant. Die regels verbieden het afsluiten in de winter, tenzij er sprake is van bijzondere feiten of omstandigheden.

Vaak zijn afsluitingen het gevolg van betalingsproblemen bij de kleinverbruiker. Gas- en elektriciteitsbedrijven moeten zich daarom inspannen om de kleinverbruiker te wijzen op de mogelijkheden om betalingsproblemen op te lossen. Zij hebben onder andere een inspanningsverplichting om in persoonlijk contact te komen met een kleinverbruiker in betalingsproblemen. De energiebedrijven moeten de kleinverbruiker informeren over de consequenties die wanbetaling uiteindelijk kan hebben. En over wat de kleinverbruiker kan doen om te voorkomen dat hij alsnog wordt afgesloten.

Alleen in heel bijzondere gevallen – wanneer er sprake is van misbruik of fraude, of wanneer een kleinverbruiker niet ingaat op of niet in aanmerking komt voor een aanbod van een schuldhulpverlener – mag een energiebedrijf in de winterperiode overgaan tot afsluiting.

Op deze manier heeft EZ een afweging gemaakt tussen het belang van de consument om te beschikken over energie en het recht van energiebedrijven om betaald te worden voor de door hen geleverde producten en diensten.

“Een perfect voorbeeld van publiek-private samenwerking. Maar zorg wel voor blijvend goede bestuurlijke condities.”

Krap vijf jaar hadden Shell en Nuon nodig voor het bouwen van het eerste demonstratiewindmolenpark op zee. 36 molens, van meer dan 100 meter hoog, produceren sinds eind 2006 stroom, voldoende voor 100.000 huishoudens. Directeur NoordzeeWind HUUB DEN ROOIJEN is vanzelfsprekend trots op die prestatie. “Maar dat kon alleen omdat EZ in de voorafgaande vijf jaar ervoor zorgde dat de juiste marktvoorwaarden waren gecreëerd.”

Huub is vol lof over de samenwerking met de mensen van EZ. Hij prijst hun inzet en enthousiasme. Hun passie om als één van de eerste landen tot een park van dergelijke omvang te komen. Daar kwam het nodige bij kijken: de houdbaarheid van de techniek op zee, het omgaan met een kritische omgeving, de regeling van subsidies en het bestuurlijke kader. Plus het opstellen van een uitvoerig evaluatieprogramma, met aandacht voor alle aspecten en met name de invloed op het kwetsbare Noordzeemilieu. En na dat voorbereidende werk volgde de openbare selectieprocedure, waar marktpartijen zich voor het project konden inschrijven.

De belangstelling voor windenergie op zee is heel groot. Helaas ontbreekt het nog aan een ‘bestemmingsplan windenergie’, zoals Huub zich dat voorstelt. Nieuwe parken liggen al wel op de tekentafel, maar de beleidsambities vanuit EZ zijn nog onduidelijk. “En dat is zonde van alle tijd die Rijkswaterstaat als bevoegd gezag heeft besteed aan de vergunningaanvragen.” Hij vindt een evaluatie van het bestuurlijke samenwerkingsproces op zijn plaats. Want nieuwe parken hebben alleen kans van slagen wanneer EZ, VROM en Rijkswaterstaat elkaar voortdurend weten te vinden.

1.6

Internationaal ondernemen

- De welvaart van Nederland wordt voor een belangrijk deel verdiend in het buitenland.
- Buitenlandse investeringen in Nederland leveren forse bijdrage aan werkgelegenheid.
- EZ ondersteunt internationaal ondernemende bedrijven waar het kan.
- Het belang van OESO-richtlijnen bij internationaal zakendoen wordt steeds groter.
- EZ werkt actief aan het bevorderen van bewustzijn over maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) bij bedrijven.

Uitgelicht

Zelfstandiger positie voor het NCP

Het Nederlandse nationale contactpunt (NCP) krijgt een onafhankelijke, zelfstandige positie bij het bewaken van de OESO-richtlijnen voor verantwoord zakendoen in het buitenland. Bovendien krijgt het NCP meer armslag. Dat is besloten na een grondige evaluatie van het NCP door EZ.

De OESO-landen, en de andere landen die de richtlijnen voor internationaal zakendoen hebben onderschreven, moeten een nationaal contactpunt inrichten. Het NCP informeert over de richtlijnen en stimuleert de navolging ervan. Het fungeert ook als loket waar bedrijven en organisaties terecht kunnen als ze vinden dat bedrijven de richtlijnen niet (goed) toepassen.

 EZ werkte aan

Nieuw spel, nieuwe regels

Welvaart is in onze moderne, open economie voor een belangrijk deel afhankelijk van het succes dat Nederlandse bedrijven in het buitenland behalen, ver weg en dichtbij. Nederland profiteert, terwijl investeringen in andere landen daar werkgelegenheid creëren en als gevolg daarvan welvaart. Internationaal zakendoen speelt zich meer en meer af in snel ontwikkelende landen als India en China. Tegelijk is de Europese Unie uitgebreid en neemt het aantal handelsbelemmeringen af. Omgekeerd investeren bedrijven uit andere landen in Nederland. Ook dat gebeurt vaker en meer.

Zo is in een adembenemend tempo een wereldmarkt ontstaan. Die wereldmarkt levert welvaart op, hier en in de opkomende markten, maar confronteert ons tegelijkertijd met allerlei problemen. Behalve om oneerlijke concurrentie voor Nederlandse bedrijven gaat het om misstanden als onaanvaardbare arbeidsverhoudingen en -omstandigheden en aantasting van het milieu. Onvoldoende aandacht voor deze problemen ondermijnt het vertrouwen in open markten en het wereldhandelsstelsel. En dus moeten we die problemen aanpakken.

EZ creëert gunstige condities waaronder Nederlandse bedrijven kunnen slagen in hun internationale ambities - en buitenlandse investeerders in Nederland kunnen investeren. Door richtlijnen en spelregels af te spreken en te bewaken en met zakenreizen of economische vertegenwoordigers bij Nederlandse ambassades - die ondernemers in den vreemde bijstaan met raad en daad. Steeds vaker is ook maatschappelijk verantwoord ondernemen daarbij aan de orde.

 Belangrijkste resultaten

Op het gebied van internationaal ondernemen kan EZ terugzien op een jaar met enkele aansprekende resultaten in Europa en in de rest van de wereld.

- Buitenlandse bedrijven investeerden in 2006 voor € 357 miljoen in Nederland. Dat leverde bij elkaar 2425 nieuwe arbeidsplaatsen op.
- De Nederlandse uitvoering van het OESO-verdrag dat het omkopen van functionarissen strafbaar stelt, is in 2006 aan een internationaal, onafhankelijk examen onderworpen. Daaruit bleek dat Nederland veel heeft gedaan om zijn internationale bedrijven te informeren over corruptie en de manieren om dat tegen te gaan. Maar ook dat Nederland scherper kan zijn in het opsporen en vervolgen van corruptiepraktijken.
- De staatssecretaris van EZ is een dialoog gestart met het maatschappelijk middenveld, met vakbonden en werkgevers over de betekenis van globalisering voor Nederland. Er is duidelijk behoefte aan een gezamenlijke analyse. Ook is de SER gevraagd om advies in deze.
- Nadat de WTO-onderhandelingen wegens gebrek aan voortgang opgeschort werden, konden deze onlangs door een gunstiger politiek gesternte weer door de DGWTO worden heropend. Dit is van belang omdat een goed onderhandelingsresultaat de wereldeconomie (inclusief de Nederlandse) duurzaam kan stimuleren en tevens ontwikkelingslanden de mogelijkheden biedt om te integreren in de wereldeconomie en ook te profiteren van de globalisering.

 Meer informatie

www.ez.nl
www.wto.org
www.nfia.nl
www.internationaalondernemen.nl

Uit de praktijk

Op missie naar China en India

Nederlandse bedrijven investeren overall, dus zeker in China en India. Dit zijn immers potentieel economische reuzen, bezig te ontwaken en zich te ontplooiën. Als Nederland handelsmissies naar deze landen organiseert, zoals in 2006 naar China, haken bedrijven daar graag op in. Maar EZ komt dan wel met een extra boodschap over maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Nederland onderschrijft de OESO-richtlijnen op het gebied van kinderarbeid, vrijheidsrechten, discriminatie en dwangarbeid. Inclusief de verplichting om die bij bedrijven aan te kaarten. China en India zien minder scherp toe op de naleving van deze of andere normen. Dat kan Nederlandse bedrijven in een lastig parket brengen, wanneer ze met misstanden in verband worden gebracht en de publieke opinie zich tegen hen keert. Hoe brengt EZ hen van dit risico op de hoogte?

EZ bereidt dergelijke missies grondig voor. Door voorafgaand aan de reis onafhankelijke organisaties als Amnesty International en vakbonden te vragen voorlichting te geven aan bedrijven en specifieke risico's te benoemen. Bijvoorbeeld op gebied van mensenrechten, milieuschade of kinderarbeid. Er zijn toolkits ontwikkeld die bedrijven helpen bij het op verantwoorde wijze zaken doen. En in echt moeilijke gevallen, zoals bij Birma, raadt EZ het zakendoen zelfs helemaal af.

“Het wordt tijd voor een scherpe en wereldwijde standaard voor MVO. Daar zou EZ zich voor moeten inzetten.”

MARLEEN VAN RUIJVEN van Amnesty International vindt bij EZ altijd een luisterend oor. Maar ze verwacht meer. “Na 10 jaar praten over maatschappelijk verantwoord ondernemen is het tijd om een internationaal kader vast te stellen. Aan welke mensenrechten moeten bedrijven zich houden? En: tot waar strekt deze verantwoordelijkheid zich uit, wat is de invloedssfeer? Daar is grote behoefte aan, ook uit oogpunt van een gelijk speelveld.”

Afgelopen jaar sprak ze met EZ over de grondige evaluatie van het Nationaal Contactpunt voor de OESO-richtlijnen en over de voorbereiding op handelsreizen. Ook de VN-discussie over internationale normen voor bedrijven kwam ter sprake. Net als de Voluntary Principles on Security and Human Rights – afspraken over het voorkomen van mensenrechtenschendingen door veiligheidsdiensten, ingehuurd bij de winning van delfstoffen. In 2003 heeft Nederland zich bij dit initiatief van de VS en Groot-Brittannië aangesloten. Grote internationale bedrijven hebben beloofd zich hieraan te zullen houden.

“Waar het uiteindelijk om gaat, is dat er daadwerkelijk iets verandert voor de mensen die slachtoffer zijn van schadelijke praktijken van bedrijven. En dat is nog steeds niet het geval.” Ze constateert dat in veel gevallen de handelsbelangen van Nederland de doorslag geven. Wat Amnesty betreft komt er – naast mogelijkheden voor schadeloosstelling – een scherpe en wereldwijde standaard. Anders nemen bedrijven – bijvoorbeeld uit niet bij de OESO aangesloten landen – opdrachten over waar bedrijven met MVO-beleid van afzien. En Marleen blijft EZ aansporen om zo’n standaard nationaal en internationaal actief te bevorderen.

1.7

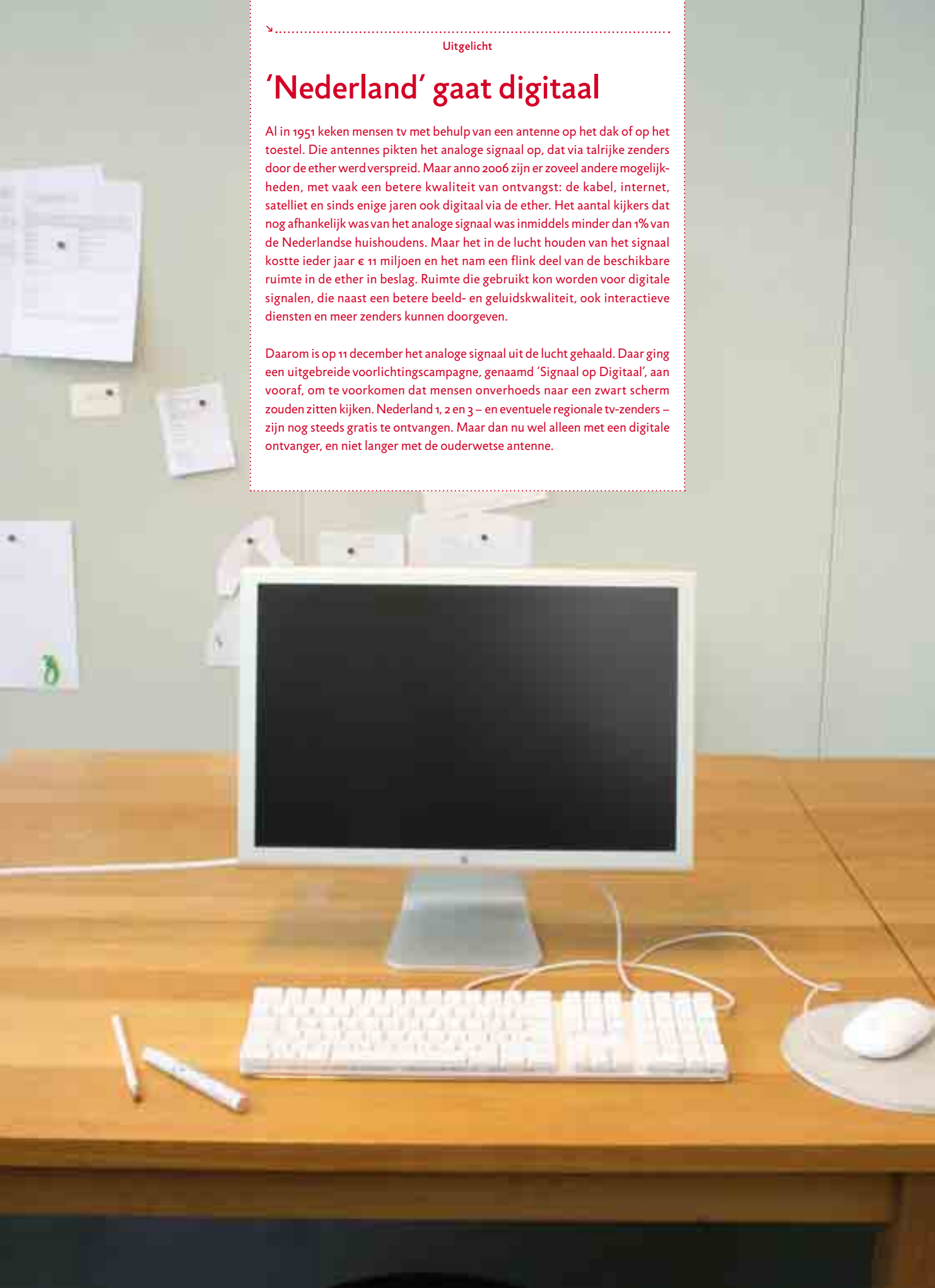
Telecom en ICT

- Nederland is koploper als het gaat om elektronische communicatie.
- EZ creëert de condities voor behoud en uitbouw van die positie.
- Dat vraagt om duidelijke regelgeving zonder al te strakke teugels.
- Via onder andere 'maatschappelijke sectoren en ict' brengt EZ partijen bij elkaar.
- Meer maatschappelijk rendement is mogelijk, maar vergt forse inspanningen.

'Nederland' gaat digitaal

Al in 1951 keken mensen tv met behulp van een antenne op het dak of op het toestel. Die antennes pikten het analoge signaal op, dat via talrijke zenders door de ether werd verspreid. Maar anno 2006 zijn er zoveel andere mogelijkheden, met vaak een betere kwaliteit van ontvangst: de kabel, internet, satelliet en sinds enige jaren ook digitaal via de ether. Het aantal kijkers dat nog afhankelijk was van het analoge signaal was inmiddels minder dan 1% van de Nederlandse huishoudens. Maar het in de lucht houden van het signaal kostte ieder jaar € 11 miljoen en het nam een flink deel van de beschikbare ruimte in de ether in beslag. Ruimte die gebruikt kon worden voor digitale signalen, die naast een betere beeld- en geluidskwaliteit, ook interactieve diensten en meer zenders kunnen doorgeven.

Daarom is op 11 december het analoge signaal uit de lucht gehaald. Daar ging een uitgebreide voorlichtingscampagne, genaamd 'Signaal op Digitaal', aan vooraf, om te voorkomen dat mensen onverhoeds naar een zwart scherm zouden zitten kijken. Nederland 1, 2 en 3 – en eventuele regionale tv-zenders – zijn nog steeds gratis te ontvangen. Maar dan nu wel alleen met een digitale ontvanger, en niet langer met de ouderwetse antenne.

 EZ werkte aan

Voorop met elektronische communicatie

Nederland behoort tot de koplopers als het gaat om elektronische communicatie. Die positie wil EZ voor Nederland zien te behouden en versterken. Goede voorzieningen op het gebied van elektronische communicatie zijn immers van groot belang voor een moderne en open economie als die van Nederland.

Technische en economische ontwikkelingen voltrekken zich razendsnel. Nederlandse bedrijven en consumenten moeten daarop adequaat kunnen reageren. Daarom werkt EZ aan de condities die hen daartoe in staat stellen, zodat Nederland zijn positie kan handhaven.

Tot die condities behoren:

- Een markt voor elektronische communicatie die efficiënt functioneert. Consumenten en bedrijven hebben dan een goede keuzevrijheid.
- Een netwerk voor elektronische communicatie dat veilig en betrouwbaar is. Dit is nodig om de publieke belangen van veiligheid, betrouwbaarheid, toegankelijkheid en transparantie te waarborgen. En dat is op zijn beurt van groot belang voor het vertrouwen dat consumenten en bedrijven stellen in deze netwerken en in het gebruik daarvan.
- Ruimte om voorzieningen, producten en diensten voor elektronische communicatie te ontwikkelen en te benutten. ICT- & Telecomtoepassingen leveren dan meer economisch en maatschappelijk rendement op.

 Belangrijkste resultaten

In 2006 droeg EZ aan deze condities bij met onder meer de volgende resultaten:

- De overschakeling van analoge naar digitale ethertelevisie, samen met het ministerie van OCW.
- Het opzetten van proeven met locatiegebonden publieke diensten, samen met het ministerie van Binnenlandse Zaken. Door middel van tekstberichten op de mobiele telefoon werden burgers tijdens de proef gealarmeerd over voorvallen in hun directe omgeving. Een bericht wordt niet verzonden naar een bepaalde groep telefoonnummers, zoals bij sms, maar naar alle mobiele telefoons in een bepaald gebied. De verzender hoeft de specifieke telefoonnummers dus niet te hebben. Daarmee komt de mogelijkheid dichterbij om in noodsituaties op grote schaal gerichte informatie te verschaffen aan groepen mensen die dat direct aangaat. Doven en slechthorenden kunnen zo bijvoorbeeld beter worden bereikt dan met sirenes. Mogelijk kan dit systeem in de toekomst het huidige waarschuwingssysteem vervangen.
- EZ was één van de initiatiefnemers van de campagne 'Digibewust', die voorlichting geeft over de mogelijkheden en gevaren van elektronische communicatiemiddelen en hoe je je tegen die gevaren kunt wapenen. Een aanzienlijk deel van de campagne is gericht op kinderen. Na het Diploma Veilig Internet in 2005, kregen in 2006 leraren op de basisscholen een lesprogramma aangeboden – Schoolblik – waarmee zij het veiligheidsbewustzijn van hun leerlingen kunnen helpen ontwikkelen.
- Een van de voorgestelde wijzigingen in de Telecomwet van afgelopen jaar betreft het onderwerp contractduur en de stilzwijgende verlenging daarvan. Langere contracten – van 1 of 2 jaar – in de telecommunicatiesector kunnen nu nog stilzwijgend worden verlengd. Of men hanteert een opzegtermijnen van 3 maanden. Het nieuwe wetsvoorstel maakt dat onmogelijk. Voor langdurige contracten en voor contracten voor onbepaalde tijd geldt dan een opzegtermijn van 4 weken. Daarmee verdwijnt deze drempel en wordt het overstappen naar een andere provider makkelijker.
- Een wijziging in het nummerplan voor de toewijzing van telefoonnummers maakt de uitgifte van enkele nieuwe nummerreeksen mogelijk. Zo zijn nu twee nummerreeksen beschikbaar gekomen, beginnend met 085 en 091. Dit zijn nummerreeksen die niet zijn gebonden aan een bepaalde locatie, zoals netnummers. Aanbieders van telefonie hadden al eerder aangegeven behoefte te hebben aan een dergelijke soort nummers, onder andere voor het populaire bellen via internet. Voor de consument is het belangrijk dat deze nummers een vertrouwd imago hebben: de kosten van de 085-reeks zijn vergelijkbaar met het bellen naar binnenlandse netnummers.

Uit de praktijk

What's in a number

Nummers lijken niets meer dan een reeks cijfers. Maar er gaat een wereld achter schuil. Je denkt aan een noodsituatie bij 112. Of aan de Dom bij 030. Bij 0800 aan gratis informatienummers zoals Postbus 51. Consumenten hechten sterk aan nummers die geografisch gebonden zijn, zoals de netnummers: 010, 020, etc. Daarvan weten ze: die zijn betrouwbaar en niet duur in het gebruik. De minister van EZ moet zorgen dat er voldoende nummers zijn. In de praktijk doet de OPTA dat.

In 2005 verzochten enkele gemeenten één serie telefoonnummers beschikbaar te stellen voor burgers die contact zoeken met de overheid. Eén nummer dat gemakkelijk is te onthouden. EZ koos daarvoor de 14-serie, met het netnummer erachter. Dus voor Amsterdam: 14020. Amsterdam plaatste in het najaar van 2006 al zijn gemeentelijke diensten onder dit nummer.

Alleen, om het nummer 14020 ook echt werkend te krijgen, was de medewerking nodig van de telefoon-aanbieders. Die moeten ervoor zorgen dat nieuwe nummers daadwerkelijk ergens naar toe leiden, wanneer iemand ze belt. En de aanbieders stonden niet meteen te springen om dat te doen. Hun – legitieme – commerciële afweging was hoe vaak dat nummer zou worden gebeld. Bovendien hadden ze de nodige reserves, omdat die mooie korte nummers bij de overheid terecht waren gekomen. Zo merkte EZ dat het snel reageren op een sympathiek verzoek, niet automatisch de populariteitsprijs oplevert. Wel resultaat, want er zijn nu, naast Amsterdam, nog enkele gemeenten met het korte nummer aan de slag gegaan, terwijl een aantal andere gemeenten interesse heeft getoond. De verwachting is dan ook dat het aantal gemeenten dat met een dergelijk kort nummer werkt gestaag zal toenemen.

“Innoveren met ICT in maatschappelijke sectoren loont. Maar je moet het wel goed organiseren.”

MARIJKE VAN HEES, programmadirecteur van IZIT, is een vrouw met een missie. “We kunnen het ons niet veroorloven de bijdrage van ICT aan de samenleving te laten liggen. Alleen al in de gezondheidszorg lopen we daardoor miljarden mis!” Uit ervaring weet ze hoe lastig het is de daarvoor noodzakelijke samenwerking van de grond te krijgen. En dus zoekt ze – samen met de brancheorganisatie ICT~Office – bestuurders die haar missie delen, terwijl het ministerie van EZ een belangrijke rol als aanjager speelt.

Die bestuurders vond Marijke in de regio Twente. Daar startte in 2004 IZIT, dat alle partijen in de gezondheidszorg in de regio elektronisch met elkaar wil laten samenwerken. Inmiddels hebben de 19 betrokken zorginstellingen besloten tot de start van een ‘shared service center’ om zo het Elektronische Patiënten Dossier (EPD) te realiseren. Dankzij de financiële en morele steun van de provincie, verzekeraar Menzis en het ministerie van VWS. En dankzij de samenwerking met de ICT-industrie: “ICT-bedrijven zijn een onmisbare partner bij vraagstukken van standaardisatie en architectuur, samen met het NICTIZ.”

Dat het veel moeite kost om in de zorg samenwerking voor ICT op poten te zetten, vindt ze begrijpelijk. “Als elektronische communicatie onderdeel wordt van de werkprocessen, moet je die processen heel nauwkeurig beschrijven en op elkaar afstemmen. Dat grijpt diep in. Het is niet enkel een technische klus. Ook bestuurlijk, organisatorisch en financieel moet er veel gebeuren. De baten komen pas later. En dus is de vraag: wie neemt het initiatief?”

Zelf omschrijft ze haar werk als ‘het organiseren van innovatie’. Dat voorkomt dat iedereen op elkaar blijft wachten: de zorgleveranciers, verzekeraars, patiënten, overheden, ICT-bedrijven. Dat aan zo’n rol grote behoefte is, blijkt uit de groei van haar activiteiten in een steeds groter netwerk, zowel landelijk als in verschillende regio’s.

2

Bij EZ

Als overheidsorganisatie kent EZ een eigen bedrijfsvoering en personeelsbeleid. In dit deel laat EZ zien hoe het op deze terreinen omgaat met zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid. In toenemende mate werkt EZ hierbij overigens samen met andere ministeries aan een gezamenlijk beleid. Het jaarverslag laat tevens enkele direct betrokkenen aan het woord over hun ervaring met EZ in 2006, en gaat op één aspect van de beide terreinen wat verder in.

2.1

EZ duurzaam
thuis

Diagram 1: Elektriciteit

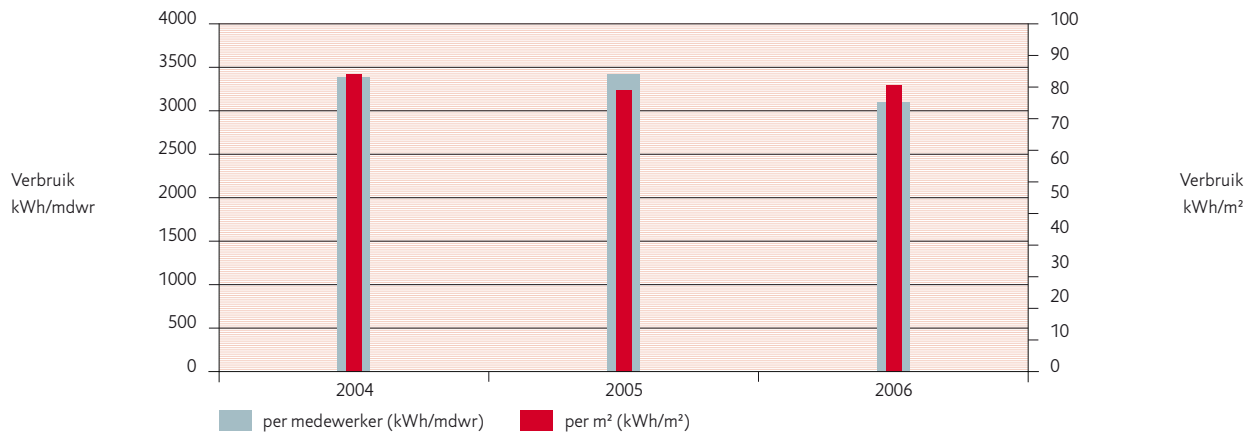

Diagram 2: Stadsverwarming

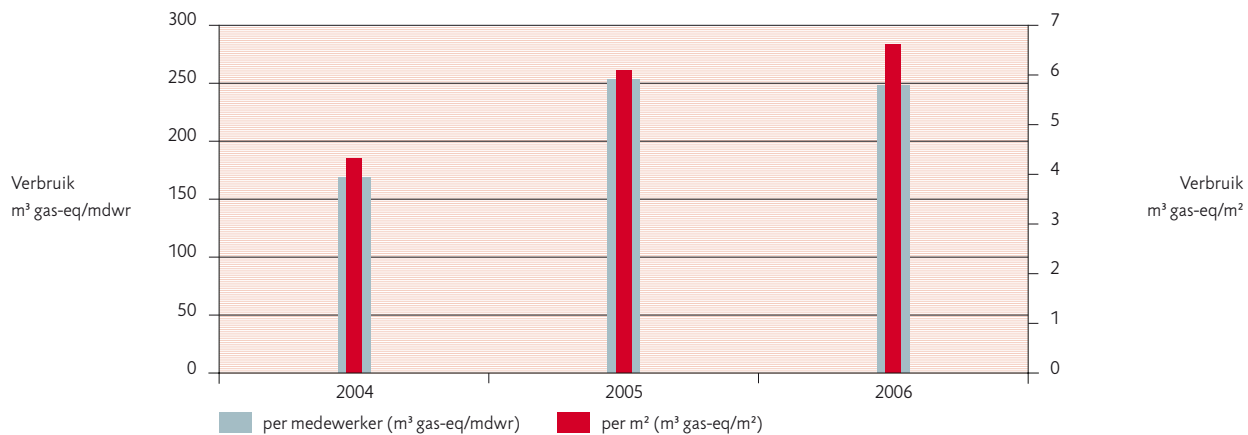
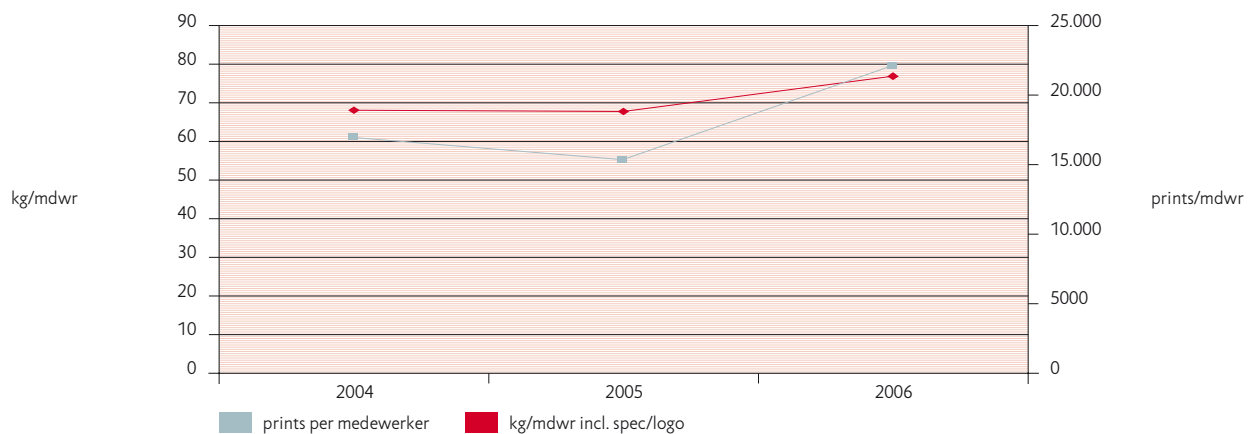

Diagram 3: Papierverbruik

EZ is zich bewust van zijn opgave ook zelf milieubewust te handelen, in overeenstemming met zijn beleidsdoelen. Aan het milieuzorgsysteem van EZ ligt een Milieubeleidsverklaring ten grondslag, die het management van EZ heeft ondertekend. Hierin is aangegeven dat EZ de interne bedrijfsvoering op een verantwoorde wijze zal vorm geven. EZ werkt continu aan de verbetering van zijn organisatie en diensten voor wat betreft het milieu. En EZ wil blijvend kunnen voldoen aan de eisen van milieuwetgeving en -regelgeving.

In 2002 is een intern milieuzorgsysteem opgezet, volgens de ISO-norm 14001. Dit systeem heeft betrekking op de ondersteunende processen binnen het kerndepartement. Eind 2002 ontving het systeem het certificaat. Eind 2005 heeft een audit plaatsgevonden naar het functioneren van het milieuzorgsysteem. Daarop heeft EZ zijn milieusysteem aangescherpt, zodat het voldoet aan de scherpere eisen van de geactualiseerde ISO-norm. Begin 2007 bleek dat het EZ-milieumanagementsysteem goed functioneert. Natuurlijk zijn er nog punten van verbetering, zoals het meer inzichtelijk maken van het systeem van melding van milieu-incidenten.

EZ heeft een algemeen milieubeleid vastgesteld, dat ook van toepassing is op de diensten. Hierin staat dat de diensten zorgdragen voor hun eigen interne milieuzorg en wat het minimale ambitieniveau is dat ze daarbij zullen hanteren. Ook onderschrijven zowel het kerndepartement als de diensten het doel om in 2010 100% duurzaam in te kopen. EZ beschikt over een milieuoördinator die als drijvende kracht de naleving van milieueisen stimuleert en controleert.

Belangrijkste resultaten in 2006

In de Milieubeleidsverklaring is aangegeven dat de milieuzorg zich in ieder geval richt op energie, afval, inkoop, vervoer en water. EZ wil zijn milieuzorg verbeteren door concrete doelstellingen te formuleren en preventief maatregelen te treffen.

EZ werkt al een aantal jaren aan een grondige vernieuwing van zijn huisvesting. Bij de renovatie van gebouwen wordt uitdrukkelijk rekening gehouden met de effecten op het energieverbruik. EZ past daarbij zoveel mogelijk nieuwe en besparende technieken toe en gaat over op stadsverwarming. Voor het te renoveren hoofdgebouw kiest EZ voor warmte/koudeopslag. Tegelijk introduceert EZ ook in dit pand het innovatieve kantoorstelsel, waarbij in dit geval het aantal werkplekken én medewerkers toeneemt en het gebouw dus intensiever wordt gebruikt. Uitgangspunt is een bezettingsgraad van 80% (80 werkplekken voor 100 medewerkers).

Energieverbruik

EZ wil in de periode 2007–2011 4% besparen op zijn elektriciteitsverbruik, ten opzichte van 2006. Dat geldt alleen voor de gerenoveerde panden – op dit moment Bezuidenhoutseweg 20 en 105. De doelstellingen voor de nog te renoveren panden – Bezuidenhoutseweg 30 en mogelijk 50 – zullen na de voltooiing van de renovatie worden vastgesteld. In het pand aan de Bezuidenhoutseweg 105 verbetert EZ komend jaar de luchthuishouding, waaronder een koppeling tussen koel- en verwarmingsapparatuur.

EZ sloot in 2006 op initiatief van de Rijksgebouwendienst een overeenkomst af voor het energiemangement van zijn panden. Vanaf 1 januari 2007 wordt het energieverbruik voor de gerenoveerde panden maandelijks gevolgd en vergeleken met andere panden. Op basis van de uitkomst adviseert de Rijksgebouwendienst over verdere besparingsmogelijkheden.

De besparingdoelen voor stadsverwarming liggen voor de periode 2007–2011 op 2% ten opzichte van 2006, eveneens voor de gerenoveerde panden. Bij stadsverwarming distribueert het energiebedrijf water dat is verwarmd met de restwarmte van de elektriciteitsopwekking.

Het totale elektriciteitsverbruik steeg met 1% en het warmteverbruik met 7%. Daar staat tegenover dat het aantal medewerkers – mede door onderverhuur ter voorkoming van leegstand – ook is gestegen, en wel met 8%. Uit de grafieken blijkt dat zowel voor elektriciteit als voor stadsverwarming het verbruik per m² is gestegen, maar per medewerker gedaald. Dat hangt samen met de introductie van het nieuwe, innovatieve kantoorconcept.

Papierverbruik

Het doel is om ten opzichte van 2001 5% te besparen op papierverbruik. Hiervoor zijn verschillende maatregelen genomen:

- De introductie van centrale multifunctionele copiers, met dubbelzijdig kopiëren als standaard en een 'scan-to-email' functie.
- 'Printing on demand' van brochures in plaats van voorraden aanhouden.
- Invoering van een digitaal archiefsysteem.

De doelstelling om 5% te besparen is in het afgelopen jaar niet bereikt. Zoals blijkt uit de grafiek, is het papierverbruik in 2006 zelfs gestegen met 9,5%. Het aantal prints per medewerker steeg zelfs met 41%. Hierbij passen enkele kanttekeningen.

Diagram 4: Afval 1

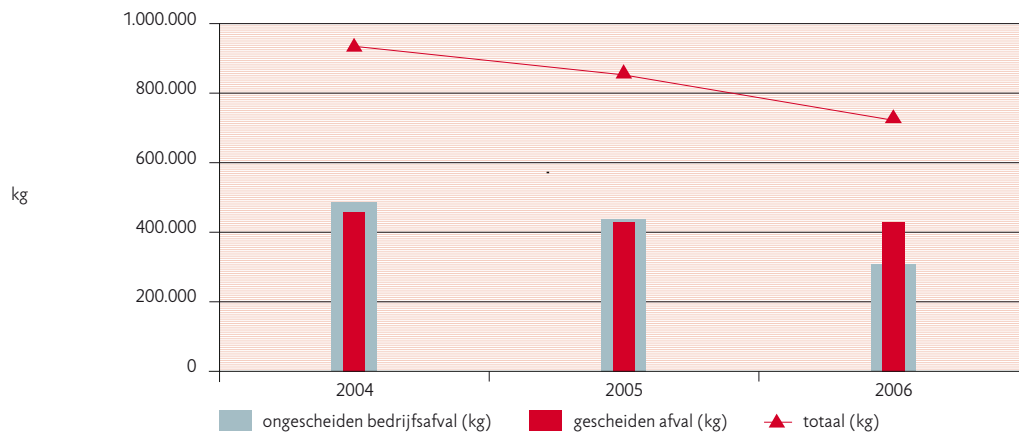

Diagram 5: Afval 2

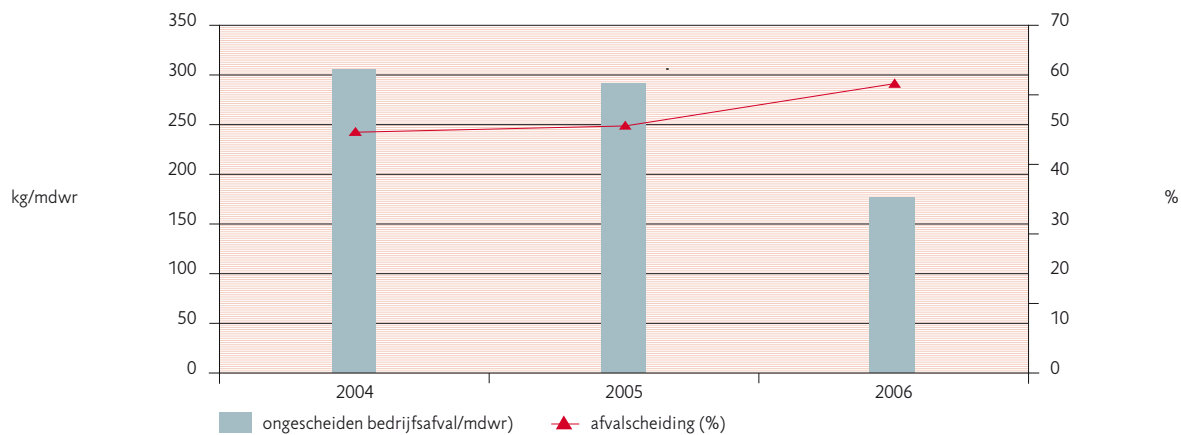
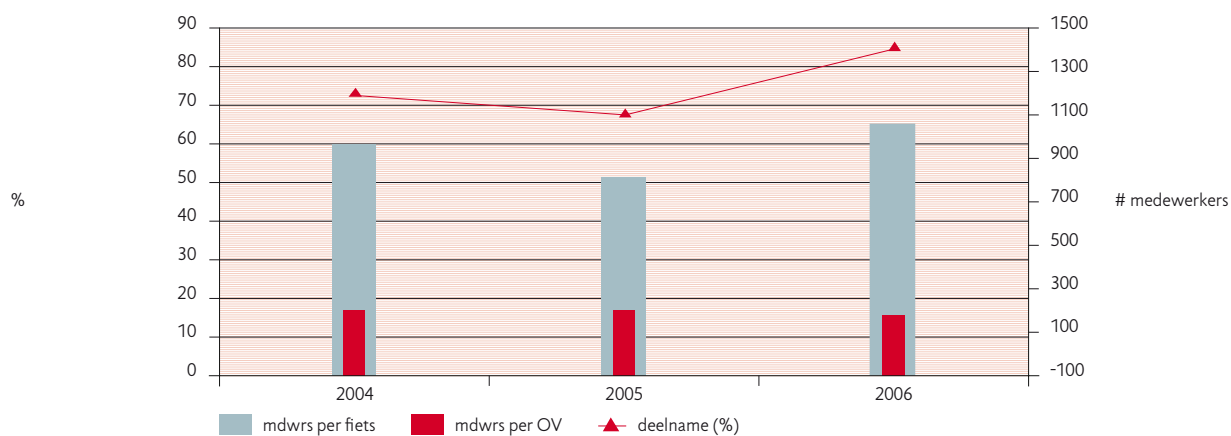

Diagram 6: Vervoer

- Het cijfer van 2006 geeft – anders dan in voorgaande jaren – het verbruik weer van alle soorten papier en niet alleen van printerpapier.
- De cijfers van 2006 bevatten – eveneens anders dan voorgaande jaren – ook het papier voor grotere kopieeropdrachten van de diensten en uitvoeringsorganisaties. Dit leidt dus elders tot vermindering van het papierverbruik.
- Het aantal dubbelzijdige prints is duidelijk gestegen, afgaande op het papierverbruik en het aantal prints. Inmiddels is 28% van de prints dubbelzijdig.

EZ-medewerkers blijken sterk te hechten aan het lezen van papier en drukken hun elektronisch ontvangen berichten vaak af. Het digitale archief leidt zodoende niet tot minder papiergebruik, zoals was verwacht. Er zijn dus extra inspanningen nodig om het papierverbruik te verminderen. Wat wel zorgt voor minder papierverbruik is 'printing on demand' van de EZ-brochures.

Afvalscheiding

EZ werkt aan vergroting van het aandeel van gescheiden afval. Als regel hanteert EZ dat afval dat gescheiden wordt aangeleverd, wordt gerecycled. Wat niet gescheiden wordt aangeleverd, gaat naar de afvalverwerker en wordt niet gerecycled.

De hoeveelheid afval lag in 2006 lager dan in 2005. Dat ligt in de lijn der verwachting. Er werd in 2006 geen meubilair afgedankt. En dus was er ook geen piek in de afvoer van ongesorteerd bedrijfsafval, zoals in 2004 en 2005.

Wat afvalscheiding betreft: het afvalscheidingspercentage ging in 2006 weer omhoog in vergelijking met 2004 en 2005. Ook hier vormt het ontbreken van grote hoeveelheden ongesorteerd bedrijfsafval een deel van de verklaring. Bovendien werd in 2006 een proefproces opgezet voor afvalscheiding in het pand Bezuidenhoutseweg 105. Meer daarover is elders te lezen in dit hoofdstuk.

Vervoer

EZ stimuleert het milieuvriendelijk vervoer bij zijn medewerkers. De maatregelen die EZ hiertoe neemt zijn onder meer het verschaffen van gratis OV-abonnementen en van fietsvergoedingen.

In 2006 steeg het aandeel van de EZ-medewerkers die aan het vervoermanagementplan van de rijksoverheid deelnemen, van 68 tot 84%. Er werden minder parkeerplekken uitgegeven. Meer medewerkers gebruiken het openbaar vervoer en minder

de fiets. Mogelijk hangt deze verschuiving samen met de gewijzigde en minder aantrekkelijke fietsregeling. Voorheen was het zo dat langeafstandsfietzers – 10 km en meer – een aantrekkelijke vergoedingsregeling hadden. Na een overgangsregeling is deze afgeschaft. Veel langeafstandsfietzers kozen daarom voor het OV.

Duurzaam inkopen bij EZ

Duurzaam inkopen is het toepassen van sociale en milieucriteria in elke fase van het inkoopproces. Met als uiteindelijk resultaat dat diensten of producten worden geleverd die aan deze criteria voldoen.

De Tweede Kamer heeft in 2005 bepaald dat duurzaamheid een zwaarwegend criterium moet zijn bij alle inkoop en investeringen door het Rijk. Dit moet in 2010 zijn beslag hebben gekregen. Bij EZ speelt het cluster Inkoop een belangrijke rol bij het realiseren van dit doel. Het doet dat samen met het Coördinatiepunt Inkoop bij EZ en de milieucoördinator. Daarnaast coördineert het Regiebureau Inkoop Rijksoverheid – dat bij EZ is ondergebracht – de inspanningen van alle onderdelen van de rijksoverheid voor dit doel.

De instrumenten die EZ bij de verduurzaming van zijn inkoopbeleid gebruikt zijn ontwikkeld door SenterNovem. Inkoopers zijn feitelijk dienstverleners; zij begeleiden het koopproces en helpen om te komen tot een goede afweging. De Menukaart Milieumanagement geeft bijvoorbeeld de stappen aan voor het toepassen van milieucriteria bij inkoop. Het zijn echter in laatste instantie de budgethouders die beslissen over de daadwerkelijke aanschaf en daarmee verantwoordelijk zijn voor het duurzaam inkopen.

Momenteel selecteert EZ o.a. leveranciers van kantoorartikelen, kantoorinrichting, papier, catering en schoonmaak met behulp van 'groene' criteria. Bij Europese aanbestedingen wordt standaard een milieuparagraaf opgenomen in het programma van eisen, indien dit voor de aankoop relevant is. Vanaf 2007 zal ook bij andere aanbestedingen met deze paragraaf worden gewerkt, voor inkoopopdrachten vanaf € 15.000. Ook gaat consultatie van de milieucoördinator onderdeel vormen van de inkoopprocedure waarbij het milieu in het geding is. Verder beschikt EZ over 'huisregels' voor leveranciers die in de panden van EZ werkzaam zijn.

Een volgende stap die EZ neemt, is het opstellen van een plan van aanpak voor het behalen van de doelstelling om in 2010 100% duurzaam in te kopen. Daarbij is ook aandacht voor de wijze waarop de diensten van EZ met deze opgave omgaan.

Minder moeite, minder rommel

EZ heeft veel geleerd van de proef met afvalscheiding die in de eerste helft van 2006 werd uitgevoerd. Tegen vrij geringe extra kosten kan veel meer afval efficiënt en milieuvriendelijk worden verwerkt. Daarom is besloten deze nieuwe vorm van omgaan met afval op het werk in de hele organisatie in te voeren.

De proef vond plaats in het gerenoveerde gebouw aan de Bezuidenhoutseweg 105 (B105). Hier werken 390 mensen. Zij konden hun afval deponeren in speciale containers met extra mogelijkheden voor scheiding. Ze werden gevraagd papier of karton te scheiden in wit, bont en zwart papier en karton. Ook kunststoffolie, hout en metaal, glas en GFT kregen een aparte behandeling.

EZ voerde de proef uit samen met een extern bedrijf. Dat zorgde niet alleen voor begeleiding, maar voerde ook het afval af naar de juiste plek, voor verwerking of recycling, samen met de andere afvalstromen uit de keuken en van de schoonmaak. De medewerkers bleken over het algemeen tevreden en gaven en passant nuttige tips voor de verdere invoering.

Alle reden dus om het afvalzorgsysteem te handhaven op B105 en uit te breiden naar de andere panden. EZ gaat de opdracht hiervoor in 2007 aanbesteden. De extra kosten wegen op tegen de voordelen: minder bemoeienis van EZ zelf, verdergaande scheiding van afval dan nu gangbaar is, meer inzicht in de afvalstromen, minder restafval, meer recycling en dus minder milieudruk, meer aandacht voor 'orde en netheid' op de werkplek, enzovoort. En het past natuurlijk ook bij het innovatieve imago dat EZ graag uitdraagt!

“De opmars van ecologische voeding is niet te stuiten.”

JURGEN POSTEMA ziet namens Albron Catering toe op de natjes en droogjes van de EZ-medewerkers. Hij doet dat sinds mei 2006, net op het moment dat bij EZ Lex Nederhand de verantwoordelijkheid voor de catering op zich nam. De vraag was toen, hoe groot het aandeel van biologische producten bij EZ was? En of Albron daar iets aan kon en wilde doen? Met als resultaat dat over het gehele jaar gemeten al 10,5% van het inkoopvolume bij EZ van ecologische oorsprong was.

Volgens Jurgen gaat het om meer dan een trend: “Wij kunnen dankzij een contract met een grote huisleverancier steeds meer ecologische producten leveren. Melk, brood, groenten, fruit, vleeswaren, vruchtensappen, het is allemaal beschikbaar. We zijn nu bezig met thee, en met suiker en koffiemelk. Vooral in kleine verpakkingen zijn die nog lastig te krijgen. Leveranciers willen een afnamegarantie.” Hij verwacht dat de doelstelling voor volgend jaar een aandeel van 15% ecologische producten te realiseren met gemak kan worden gehaald.

Een goed bedrijfsrestaurant met een gevarieerd aanbod vinden de medewerkers belangrijk, zo weet hij. Ze willen kunnen kiezen. Vorig jaar november organiseerde Albron een ‘biologische week’, waarin mensen konden kennismaken met een groot aantal biologische producten en maaltijden. Dat liep heel goed. “Hier bij EZ zien mensen in dat we die kant op moeten. Men is kritisch, maar ook reëel. Daar valt goed mee te werken. Sommige mensen moeten wel een beetje wennen aan een andere smaak, bijvoorbeeld bij broodjes.”

2.2

De mensen van EZ

Tabel 1: Aantallen medewerkers, gemiddelde leeftijd en loonkosten per medewerker

	aantal medewerkers per ultimo 2006	gemiddelde leeftijd	gemiddelde loonkosten in Euro
Agentschap Telecom	269	44,5	56.803,63
Centraal Planbureau	163	44,8	69.674,33
Consumentenautoriteit	24	35,3	75.058,62
EVD	255	42,2	61.065,27
Kerndepartement	1489	41,7	64.608,41
NMa	338	37,5	63.351,46
Octrooicentrum Nederland	123	44,1	59.138,95
PIANOO (Kennisnetwerk Aanbesteden)	16	39,3	84.833,48
Regiebureau Inkoop Rijksoverheid	5	39,4	69.681,74
SenterNovem	1069	42,2	62.707,08
Staatstoezicht op de Mijnen	44	46,8	71.403,59
Totaal EZ	3795	42,0	63.484,21

Tabel 2: In-, door- en uitstroom

	2004	2005	2006
Instroom	4%	8%	15%
Doorstroom	6%	7%	7%
Uitstroom	6%	11%	6%

Tabel 3: Instroom*

	2005		2006	
	Aantal	als % van bezetting	Aantal	als % van bezetting
Agentschap Telecom	4	1	18	6
Centraal Planbureau	9	5	10	6
Consumentenautoriteit	--	--	15	62
EVD	3	2	65	25
Kerndepartement	107	7	167	11
NMa	43	13	59	17
Octrooicentrum Nederland	6	5	6	4
PIANOO (Kennisnetwerk Aanbesteden)	--	--	9	56
Regiebureau Inkoop Overheid	--	--	5	--
SenterNovem	91	10	238	22
Staatstoezicht op de Mijnen	3	7	2	4
Totaal EZ	266	8	589	15

EZ zorgt als goed werkgever voor enthousiaste en gemotiveerde werknemers. Die zijn nodig wil EZ zijn missie kunnen waarmaken. Hoe EZ met zijn mensen omgaat, in hen investeert en waarom, is onderdeel van dit maatschappelijk jaarverslag. Het heeft betrekking op de mensen die in dienst zijn bij het kerndepartement en bij de diensten van EZ. Dit hoofdstuk biedt een samenvatting van het sociaal jaarverslag van het ministerie. Het volledige verslag is te raadplegen op www.ez.nl.

Samenstelling van EZ

Bij heel EZ werkten in 2006 3795 mensen, 306 meer dan in 2005. Deze toename heeft te maken met drie nieuwe onderdelen waarvoor personeel werd aangenomen: de Consumentenautoriteit, PIANOo (Kennisnetwerk voor Aanbesteden) en het Regiebureau Inkoop Rijksoverheid. En met het feit dat in 2006 142 mensen, die gedurende langere tijd waren ingehuurd, een aanstelling kregen binnen het Rijk.

In-, door- en uitstroom:

- EZ heeft in de afgelopen jaren verschillende instrumenten ontwikkeld en ingevoerd om een brede inzetbaarheid en mobiliteit van medewerkers te ondersteunen. De gemiddelde doorstroom bedroeg in 2006 7%. Daarmee blijft de totale doorstroom (dus de interne mobiliteit) de laatste jaren rond een constant niveau schommelen. Aandacht voor mobiliteit blijft de komende jaren noodzakelijk. Het valt te verwachten dat er de komende jaren een stijgende behoefte zal zijn aan medewerkers die flexibel en breed inzetbaar zijn.
- Er is echter wel meer mobiliteit tussen de verschillende dienstonderdelen. De doorstroom van het ene dienstonderdeel naar het andere, neemt gestaag toe van 1,1% in 2003 tot 2,5% in 2006. De doorstroom tussen dienstonderdelen is binnen het kerndepartement met 5,4% aanmerkelijk hoger dan bij de diensten (0,9%).
- De instroom was in 2006 15% en is daarmee bijna verdubbeld ten opzichte van vorig jaar. Dit had waarschijnlijk te maken met het beëindigen van het terughoudende vacaturebeleid.
- De uitstroom was in 2006 6%; dit is 5% minder dan vorig jaar. De hoge uitstroom in 2005 is veroorzaakt door de zogenoemde Remkes-regeling, waardoor er in dat jaar veel oudere medewerkers uitgestroomd zijn.
- In 2006 hebben 146 personen bij EZ stage gelopen.
- Verder zijn er 9 trainees gestart bij EZ.

EZ had in 2006 332 medewerkers in dienst die behoren tot een etnische minderheid, volgens de criteria van de, inmiddels niet meer in van kracht zijnde, wet Samen. Zij maakten daarmee 8,7% uit van het totale personeelsbestand, tegenover 6,6% in 2005. EZ wil de diversiteit verder vergroten en heeft

in 2006 een Plan van Aanpak opgesteld om dat doel te bereiken. Het plan richt zich op de in- en doorstroom van etnische minderheden en op de doorstroom van vrouwen naar de top.

Loopbaan en opleidingen medewerkers

Sinds 2001 werkt EZ met drie soorten loopbanen: voor management, voor projectleiding en voor de ontwikkeling tot expert. Daarbij passen verschillende opleidingstrajecten, met motivatie en geschiktheid van medewerkers als belangrijke factoren voor toelating. De opleidingen zijn gericht op het verwerven van de essentiële competenties binnen een type loopbaan.

EZ stimuleerde ook in 2006 door middel van stages, functie-wisseling en klussenmarkten de veelzijdigheid en inzetbaarheid van medewerkers.

EZ heeft verschillende opleidingstrajecten om medewerkers goed toe te rusten voor het werken bij EZ. EZ wil een flexibele, naar buiten gerichte organisatie zijn. Doel van de opleidingstrajecten is het beter omgaan met de toenemende complexiteit van – en samenhang tussen – de vraagstukken waar EZ voor staat. Hieronder volgen enige cijfers over de opleidingstrajecten:

- De deelname aan de 'EZ-Introductietrainingen' is met 105 deelnemers in 2006 flink toegenomen ten opzichte van 2005. Hiervan hebben 53 cursisten ook deelgenomen aan de (optionele) excursie naar Brussel.
- De deelname aan de projectleiderstraining is licht gestegen.
- In 2006 namen 49 EZ-ers deel aan de 'Basistraining projectmatig werken'. De vervolstraining '3-daagse projectleiders-training' hebben 58 deelnemers gevolgd.
- Aan het 'Management Ontwikkelingstraject (MO)' en het 'Projectmanagement Ontwikkelingstraject (PMO)' namen in totaal 37 mensen deel. In 2007 zal het PMO in het MO worden geïntegreerd.
- Naast individuele opleidingen namen 17 managers deel aan een centraal georganiseerd 'Managementprogramma voor Middle Managers (MPM)' of 'Managementprogramma voor Operationele Managers (MPO)'.
- Daarnaast hebben 8 medewerkers een extern coachings-traject gevolgd.

Gezondheid en veiligheid

In 2005 werd bij een risico-inventarisatie en -evaluatie geconstateerd dat werkdruk en stress de grootste risico's vormden voor de EZ-medewerkers bij hun werkzaamheden. Vervolgens zijn bij alle onderdelen van EZ maatregelen genomen om deze risico's te beperken.

Tabel 4: Uitstroom*

	2005		2006	
	Aantal	als % van bezetting	Aantal	als % van bezetting
Agentschap Telecom	47	17	17	6
Centraal Planbureau	10	6	14	8
Consumentenautoriteit	--	--	--	--
EVD	15	8	12	4
Kerndepartement	180	12	127	8
NMA	38	11	46	13,6
Octrooicentrum Nederland	9	7	5	4
PIANOo (Kennisnetwerk Aanbesteden)	--	--	--	--
Regiebureau Inkoop Rijksoverheid	--	--	--	--
SenterNovem	68	9	34	3
Staatstoezicht op de Mijnen	3	9	1	2
Totaal EZ	370	11	256	6

*.) Voor de onderdelen Consumentenautoriteit, Regiebureau Inkoop Rijksoverheid en PIANOo kunnen nog niet in alle gevallen betrouwbare cijfers over in- door- en uitstroomgegeven worden.

Tabel 5: Man/vrouw verhouding

	2005			2006		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
Agentschap Telecom	190	80	270	182	87	269
Centraal Planbureau	127	41	168	121	42	163
Consumentenautoriteit	--	--	--	8	16	24
EVD	108	93	201	117	138	255
Kerndepartement	834	640	1474	840	649	1489
NMa	173	164	337	174	164	338
Octrooicentrum Nederland	81	44	125	81	42	123
PIANOo (Kennisnetwerk Aanbesteden)	--	--	--	6	10	16
Regiebureau Inkoop Rijksoverheid	--	--	--	2	3	5
Senternovem	507	363	870	596	473	1069
Staatstoezicht op de Mijnen	36	8	44	36	8	44
Totaal EZ	2056	1433	3489	2163	1632	3795

In 2006 is een nieuwe arbostructuur ingevoerd, mede naar aanleiding van nieuwe wetgeving. Alle taken en verantwoordelijkheden zijn benoemd en vastgelegd – van hoog tot laag. Iedere dienst van EZ beschikt nu over eigen arbomedewerkers – uitvoerend en preventief – naast een centrale op preventie gerichte medewerker. Verder is er een centrale commissie arbeidsomstandighedenbeleid ingesteld, die toeziet op de arbomaatregelen en daarover adviseert. Voor medewerkers is het arbozorgsysteem uitvoerig beschreven en in 2007 zal deze informatie via het intranet (P&O-web) toegankelijk worden gemaakt.

Als uitvloeisel van het onderzoek uit 2005 is een periodiek arbeidsgezondheidskundig onderzoek opgezet, waarvan medewerkers op vrijwillige basis gebruik kunnen maken. Dit functioneerde in 2006 voor het eerst. Medewerkers kunnen naar aanleiding hiervan een advies krijgen over de werkhouding, deelnemen aan een oogtest en eventueel een vergoeding krijgen voor een beeldschermbril.

EZ stelde ook in 2006 fitnessruimte en –apparatuur beschikbaar, waarvan 390 medewerkers per maand gebruikmaakten.

Het ziekteverzuimpercentage daalde bij EZ van 4,9 in 2005 naar 4,3% in 2006.

Arbeidsvoorwaarden en medezeggenschap

EZ creëert een klimaat waarin medewerkers zich thuis voelen en hun werk kunnen regelen in overeenstemming met hun persoonlijke en privé-omstandigheden.

Met als relevante feiten in 2006:

- Een lichte daling van het aantal deeltijdwerkers van 37% naar 36%.
- Een kinderopvangregeling, waarvan 1223 kinderen van 774 medewerkers gebruikmaakten. Dat is meer dan in 2005, vanwege het grotere aantal kinderen.
- 750 aanvragen voor een individuele keuze in de arbeidsvoorwaarden (IKAP). Dat aantal lag in 2005 hoger, maar toen maakte de populaire PC-regeling er nog deel van uit.
- Een ouderschapsregeling waar 417 medewerkers een beroep op deden.
- 44 medewerkers meer die thuis op het netwerk van EZ kunnen werken en 211 geregistreerde telewerkers. Die laatsten werken structureel een of twee dagen thuis.

- Een sociaal fonds, waarop in 2006 46 keer een beroep werd gedaan voor financiële hulp, variërend van een lening, een schenking of ondersteuning van schuldhulpbemiddeling. Dit aantal is vergelijkbaar met het aantal in 2005.
- Een gemaksdienst – SuperServer – met stomerij en fotoservice als populairste diensten.

Integriteit

Over 2006 zijn zes gevallen van inbreuk op integriteit bekend. Het betrof gevallen van fraude tot ongeoorloofd gebruik van internet/e-mail.

Bij EZ kwamen in 2006 elf meldingen binnen van ongewenste omgangsvormen bij één van de negen vertrouwenspersonen. De meldingen hadden deels betrekking op organisatorische zaken – de omgang tussen medewerkers en leidinggevenden, intimidatie – en deels op persoonlijke: pesten of ongewenste, al dan niet seksueel getinte toenadering. In alle gevallen hebben de vertrouwenspersonen de melder kunnen adviseren hoe het voorval aan te pakken.

De vertrouwenspersonen bij EZ zijn formeel benoemd door de secretaris-generaal en rapporteren jaarlijks aan zijn plaatsvervanger. Behalve meldingen in ontvangst nemen en als klankbord dienen voor medewerkers, adviseren zij het management over de aanpak en het voorkomen van ongewenste omgangsvormen.

Tabel 6: Ziekteverzuimpercentage

	2004	2005	Kort 2006*	Lang 2006*	2006
Agentschap Telecom	5,4	5,1	2,3	2,2	4,4
Centraal Planbureau	3,8	4,8	1,6	2,8	4,4
Consumentenautoriteit	–	–	1,0	0,0	1,1
EVD	5,2	3,2	1,9	1,6	3,4
Kerndepartement	4,6	5,1	1,9	1,9	3,8
NMa	4,3	3,6	2,2	2,3	4,5
Octrooicentrum Nederland	7,1	5,7	1,6	3,7	5,3
PIANOo (Kennisnetwerk Aanbesteden)	–	–	1,7	3,4	5,1
Regiebureau Inkoop Rijksoverheid	–	–	8,0	0,0	8,0
Senternovem	4,3	5,5	1,9	2,9	4,9
Staatstoezicht op de Mijnen	5,1	5,8	1,7	3,1	4,8
Totaal EZ	4,7	4,9	1,9	2,4	4,3

*) De grens tussen kortdurend en langdurend verzuim is gesteld op zes weken.

Tabel 7: Aantal en aandeel deeltijdwerkers

	2005				2006			
	Voltijd	Deeltijd	Totaal	%	Voltijd	Deeltijd	Totaal	%
Man kerndepartement	670	164	834	20	687	154	841	18
Vrouw kerndepartement	306	334	640	52	325	324	649	49
Totaal kerndepartement	976	498	1474	34	1012	478	1490	32
Man diensten	904	318	1222	26	972	350	1322	26
Vrouw diensten	335	458	793	58	427	556	983	57
Totaal diensten	1239	776	2015	39	1400	906	2305	39
Man EZ	1574	482	2056	23	1659	504	2163	23
Vrouw EZ	641	792	1433	55	752	880	1632	53
Totaal EZ	2215	1274	3489	37	2411	1384	3795	36

Leiderschap, mobiliteit en diversiteit nieuwe speerpunten

EZ als vitale organisatie, toegerust op de uitdagingen van deze tijd, heeft behoefte aan modern personeelsmanagement. Ontplooiing van de individuele medewerker en flexibiliteit voor de organisatie zijn daarin de afgelopen jaren de hoofdaccenten geweest. EZ gebruikt als instrumenten hiervoor de HR-gesprekscyclus (de momenten in het jaar waarin de leidinggevende en de medewerker het functioneren van de medewerker met elkaar bespreken), het loopbaanadviesbureau Emplaza, het EZ-stagebureau, de projectenpool, de EZ-klussenmarkt, functiestramiënen en projectmatig werken. Deze zijn inmiddels gemeengoed geworden binnen EZ.

In 2006 is besloten dit instrumentarium opnieuw te bekijken en waar nodig nieuwe impulsen te geven. Om te beginnen is het huidige personeelsbestand doorgelicht – waarbij bleek dat EZ relatief weinig allochtonen in dienst heeft, dat weinig vrouwen doorgroeien naar hogere functies en dat EZ vergrijsst en ontgroent. Daarnaast hebben medewerkers in “ontbijtgesprekken” met de SG laten weten dat ze vooral meer persoonlijke feedback wensen van hun leidinggevende en meer ruimte om hun talenten te ontwikkelen. Deze uitkomsten hebben geleid tot een P&O-activiteitenkalender voor de komende tijd, die in een bijeenkomst met het topmanagement op 20 december 2006 is vastgesteld: een lijst met onderwerpen op personeels- en organisatiegebied waaraan komende jaren met voorrang zal worden gewerkt.

Bovenaan deze agenda staan drie onderwerpen: leiderschap, mobiliteit en diversiteit. Het zijn drie uitdagingen die aansluiten bij hoe EZ zijn missie wil kunnen blijven waarmaken. Andere onderwerpen op deze agenda betreffen meer en betere samenwerking – onderling en met andere departementen, en de trots op het eigen bedrijf. Deze speerpunten zullen de komende jaren de rode draad in het personeelsmanagement bij EZ vormen.

“Mensen willen geen deel zijn van een opgelegd quotum.”

Dat diversiteitsbeleid bij EZ nog in de kinderschoenen stond, ontdekte ANNEMARIE COSTERIS vorig jaar. Samen met haar vier collega-trainees uit 2005 deed ze onderzoek naar de stand van zaken, op verzoek van de plaatsvervangend secretaris-generaal. Ze zochten de cijfers bij elkaar, vergeleken die met andere ministeries en interviewden EZ'ers van allochtone afkomst. “Die bleken niet te zitten wachten op een aparte behandeling. Ze willen juist gewaardeerd worden op hun kwaliteiten.”

Annemarie en haar collega's rapporteerden in september 2006 hun bevindingen en koppelden daar aanbevelingen aan vast. Hun rapport kreeg een warm onthaal binnen EZ: bij de Ondernemingsraad en bij het management. “Nu is diversiteit een van de belangrijkste onderwerpen in het personeelsbeleid. Met voorlopig als speerpunten de instroom en loopbaankansen van allochtonen en de doorstroming van vrouwen naar topfuncties. Dat aandeel moet volgens de staatssecretaris snel naar 25% kunnen.”

Annemarie betreurt het dat het kersverse diversiteitsbeleid al direct te maken krijgt met het voornemen van het kabinet om het aantal ambtenaren bij het rijk te verminderen. “Heel veel nieuwe instromers zullen er niet zijn. Maar van de 15 trainees die dit jaar worden geworven, streeft EZ ernaar er zeker drie van allochtone afkomst aan te nemen. Werven onder allochtone studenten is gewoon slim, ze begrijpen veel beter wat er leeft onder allochtone ondernemers in Nederland en daarbuiten. Ga dus dáár actief werven, waar veel allochtonen studeren, zoals aan de Erasmus Universiteit.”

Bijlagen

A EZ in cijfers

Verantwoordingsstaat kerndepartement EZ 2006 (alle bedragen in € 1.000)

	uitgaven	%	ontvangsten	%
Totaal	2.296.368		5.242.138	
Beleidsartikelen	2.186.811	100%	5.235.413	100%
1. Goed functionerende economie en markten in Nederland en Europa	66.933	3,1%	147.204	2,8%
2. Een sterk innovatievermogen	502.416	23,0%	149.174	2,8%
3. Een concurrerend ondernemingsklimaat	247.107	11,3%	44.546	0,9%
4. Doelmatige en duurzame energiehuishouding	967.978	44,3%	4.852.633	92,7%
5. Internationale economische betrekkingen	139.628	6,4%	14.769	0,3%
8. Economische analyses en prognoses	13.004	0,6%	1.149	0,0%
9. Voorzien in maatschappelijke behoefte aan statistieken	172.548	7,9%		
10. Elektronische communicatie en post	77.197	3,5%	25.938	0,5%
Niet-beleidsartikelen	109.557	100%	6.725	100%
21. Algemeen	107.313	98,0%	4.738	70,5%
22. Nominaal en onvoorzien				
23. Afwikkeling oude verplichtingen	2.244	2,0%	1.987	29,5%

In 2006 bedroegen de uitgaven van EZ € 2.296 miljoen (2005: € 1.865). Daar stond € 5.242 miljoen aan ontvangsten tegenover. De ontvangsten zijn ten opzichte van 2005 gedaald met circa 30%. Dit hangt samen met een daling van de opbrengsten uit aardgas.

Verantwoordingsstaat baten-lastendiensten EZ 2006 (alle bedragen in € 1.000)

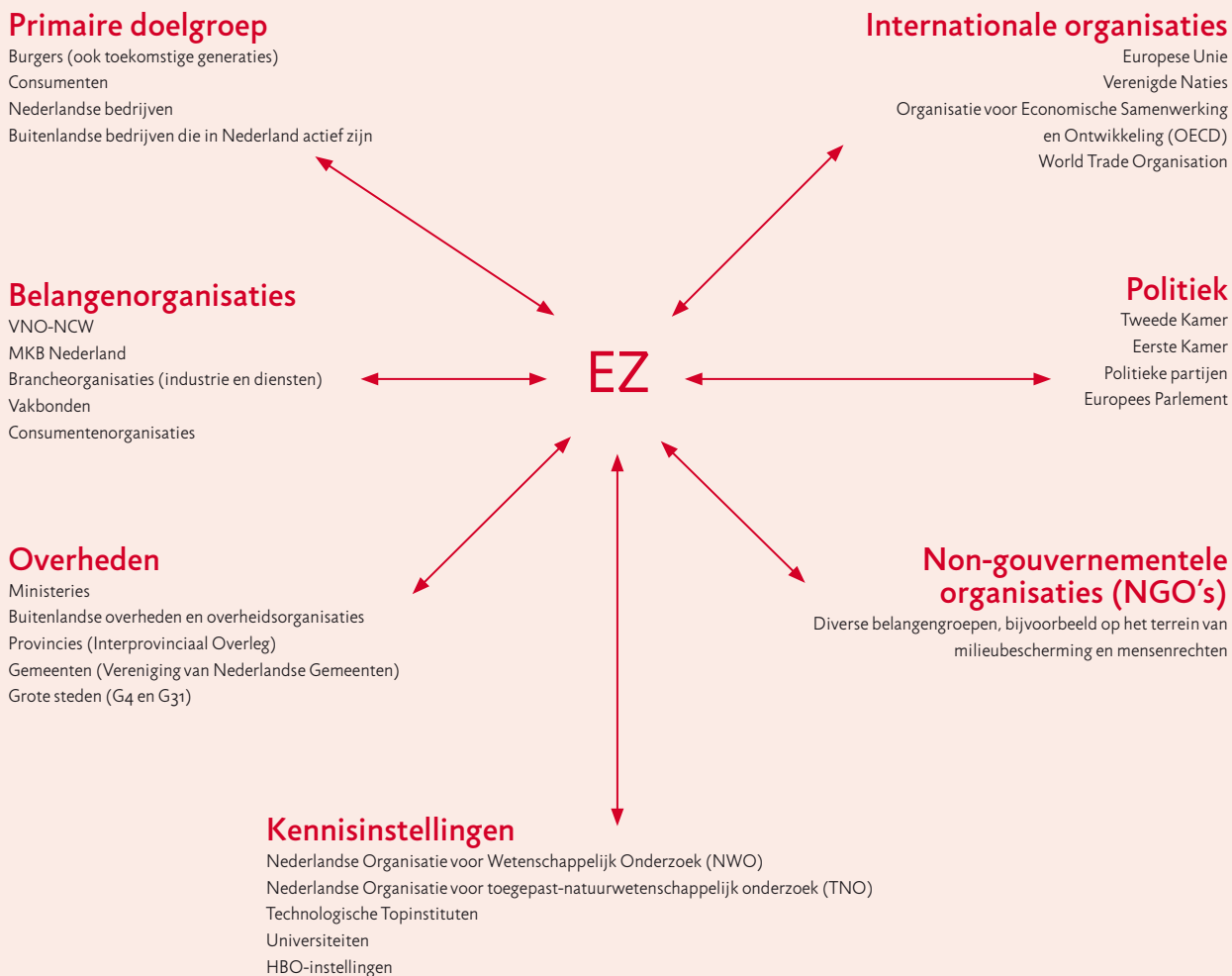
Baten en lasten	baten	%	lasten	%
Totaal	199.121	100%	193.700	100%
SenterNovem	105.555	53,0%	105.055	54,2%
EVD	48.118	24,2%	47.742	24,6%
Agentschap Telecom	31.738	15,9%	27.853	14,4%
Octrooiencentrum Nederland	13.710	6,9%	13.05	
Kapitaal	uitgaven	%	ontvangsten	%
Totaal	7.359	100%	6	100%
SenterNovem	1.980	26,9%		
EVD	750	10,2%		
Agentschap Telecom	3.516	47,8%	6	100,0%
Octrooiencentrum Nederland	1.113	15,1%		

Bovenstaande tabellen in dit hoofdstuk geven een globaal beeld.

De volledige en formele verantwoording is opgenomen in het departementaal jaarverslag aan de Tweede Kamer (mei 2007).

B Het netwerk van EZ

Dit schema biedt een overzicht van de belangrijkste doelgroepen en stakeholders die tot het netwerk van EZ behoren.

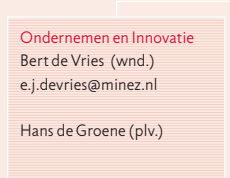

C Organogram

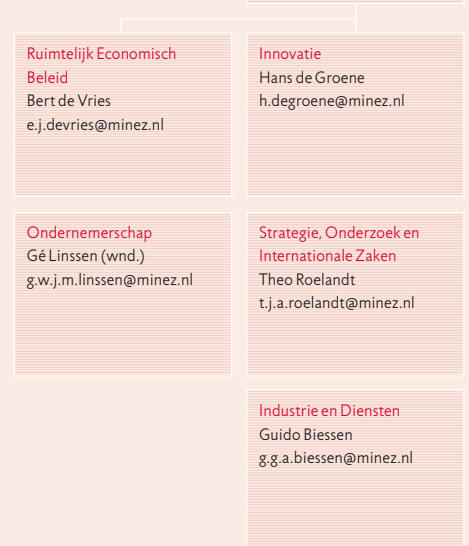
Stafdirecties

Directoraten-generaal

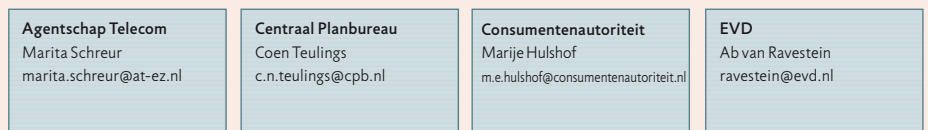
Directies

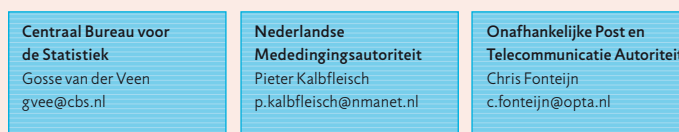
Bijzondere directies

Diensten en Agentschappen

Zelfstandige bestuursorganen

Minister
Maria van der Hoeven
Staatssecretaris
Frank Heemsker

Secretaris-generaal
Chris Buijink
c.p.buijink@minez.nl
**Plaatsvervangend
secretaris-generaal**
Peter Vermeij
p.a.vermeij@minez.nl

**Bureau
Secretaris-Generaal**
Jasper Wesseling
j.k.wesseling@minez.nl

**Informatiemanagement en
Automatisering**
Herman van Liere
h.vanliere@minez.nl

Facilitair Management i.o.
Roos Koole
r.j.koole@minez.nl

**Personeel en
Organisatie**
René Dolman (wnd.)
r.g.dolman@minez.nl

**Wetgeving en
Juridische Zaken**
Huub Linthorst
h.m.linthorst@minez.nl

zie voor actuele info www.ez.nl

Energie en Telecom
Mark Frequin
m.frequin@minez.nl

Pieter Boot (plv.)

Economische Politiek
Hans Vijlbrief
j.a.vijlbrief@minez.nl

**Buitenlandse
Economische Betrekkingen**
Roderick van Schreven
r.vanschreven@minez.nl
Marten van den Berg (plv.)
m.c.vandenberg@minez.nl

Telecommarkt
Marjolijn Sonnema
m.sonnema@minez.nl

Energie en Duurzaamheid
Pieter Boot
p.a.boot@minez.nl

**Europese Integratie en
Strategie**
Steven van Weyenberg (wnd.)
s.p.r.a.vanweyenberg@minez.nl

Handelspolitiek
Roel Nieuwenkamp
r.nieuwenkamp@minez.nl

ICT en Toepassing
Nicole Kroon
l.m.n.kroon@minez.nl

Energiemarkt
Jos de Groot
j.c.degroot@minez.nl

**Algemene
Economische Politiek**
Bertholt Leeftink
b.leeftink@minez.nl

Internationaal Ondernemen
Bart van Bolhuis
b.j.m.vanbolhuis@minez.nl

**Coördinatie, Strategie en
Internationaal**
Guido Landheer
g.m.landheer@minez.nl

Marktwerking
Eric Wiebes
e.d.wiebes@minez.nl

**Directie Buitenlandse
Investerings in Nederland**
Jochum Haakma
j.s.haakma@minez.nl

Octrooiencentrum Nederland
Guus Broesterhuizen
g.broesterhuizen@octrooiencentrum.nl

SenterNovem
Jef Pleumeekers
j.pleumeekers@senternovem.nl

**Staatstoezicht
op de Mijnen**
Jan de Jong
j.w.dejong@minez.nl

PIANOo
Wouter Stolwijk
w.a.b.stolwijk@minez.nl

**Regiebureau Inkoop
Rijksoverheid**
Siep Eilander
regiebureau@minez.nl

D GRI-Index

Op het maatschappelijk jaarverslag 2006 van het Ministerie van Economische Zaken zijn de GRI G3-richtlijnen toegepast, alsmede het 'Public Agency Sector Supplement' (PASS) aangepast op G3. Er wordt gerapporteerd op niveau C+. In deze index treft u, in antwoord op een aantal indicatoren, een korte beschrijving aan. Deze informatie komt niet terug in de tekst. Voor andere indicatoren zult u een verwijzing aantreffen naar het betreffende paginanummer waarop meer uitgebreid op de indicator ingegaan wordt. Een combinatie van deze twee is ook gebruikt.

1. Visie en strategie			
		Kort antwoord op indicator	Verwijzing paginanummer
1.1	Bestuurdersverklaring omtrent relevantie van duurzame ontwikkeling en de bijbehorende strategie, incl. beleidsprioriteiten en issues binnen jurisdictie		5

2. Organisatie Profiel			
2.1	Organisatiernaam	Ministerie van Economische Zaken	
2.2	Missie, functies en verantwoordelijkheden		9
2.3	Operationele structuur, incl. agentschappen, diensten, gerelateerde overheidsinstellingen en eventuele (dochter-) ondernemingen		80, 81
2.4	Locatie van het hoofdkantoor	Bezuidenhoutseweg 30, Den Haag, Nederland	
2.5	Jurisdictie	Nederlands grondgebied en het Continentaal plat	
2.6	Rechtsvorm	Het ministerie van Economische Zaken is ingesteld bij Koninklijk Besluit. De minister en staatssecretaris zijn politiek verantwoordelijk voor het door EZ uitgevoerde beleid en worden door de Tweede en Eerste Kamer gecontroleerd. Daarnaast kan het handelen van EZ namens of in opdracht van de minister of staatssecretaris door de rechter worden getoetst. Juridisch gezien maakt het ministerie deel uit van de rechtspersoon Staat. De rechtspersoon Staat omvat onder andere alle ministeries en is aansprakelijk voor het beleid dat door de verschillende onderdelen van de Staat wordt uitgevoerd. EZ bereidt wet- en regelgeving voor op de terreinen van mededinging, consumentenbescherming, ondernemerschap, innovatie, energie, telecom en post, handel, regionale ontwikkeling etc. Het ministerie voert vervolgens deze wet- en regelgeving uit al dan niet door middel van inschakeling van specifieke uitvoeringsinstaties of autoriteiten.	
2.7	Primaire gebruikers, begunstigen en/of doelgroepen	Nederlandse bedrijven, burgers en consumenten, toekomstige generaties en buitenlandse bedrijven die in Nederland actief zijn.	
PA1	Relatie met andere overheden en positie binnen overheidsstructuur	De interdepartementale samenwerking en taakverdeling is vastgelegd in het constituerend beraad van de regering.	9, 16, 22, 28
2.8	Omvang organisatie		66, 67, 74
2.9	Significante veranderingen tijdens de verslagperiode	De Consumentenautoriteit en het Regiebureau Inkoop Rijksoverheid zijn toegevoegd als diensten van EZ	9
2.10	Onderscheidingen toegekend tijdens de verslagperiode	Geen onderscheidingen ontvangen	

3. Verslagparameters			
Rapport Profiel			
3.1	Verslagperiode	1 januari t/m 31 december 2006	
3.2	Datum meest recente verslag	juni 2006	
3.3	Verslaggeevingscyclus	jaarlijks	
3.4	Contactpunt voor vragen omtrent het verslag	mjv@minez.nl	

Reikwijdte en afbakening van het verslag			
3.5	Proces omtrent bepaling verslaginhoud	In dialoog met beleidsdirecties en hun stakeholders is de inhoud bepaald	
3.6	Afbakening verslag	Het maatschappelijk jaarverslag wordt uitgebracht naast de parlementaire verantwoording via het jaarverslag (VBTB).	8, 9, 67
3.7	Beperkingen van het verslag		68
3.8	Invloed van organisatieveranderingen op de vergelijkbaarheid van het verslag	De Consumentenautoriteit en het Regiebureau Inkoop Rijksoverheid zijn toegevoegd als diensten van EZ	9
3.9	Technieken en berekeningsgrondslagen voor gegevensmetingen	Informatieverzameling door afdelingshoofden	
3.10	Herformulering van eerder verstrekte informatie	Geen	
3.11	Significante veranderingen in reikwijdte, afbakening en/of meetmethoden	Geen	

GRI Inhoudsopgave			
3.12	GRI-inhoudsopgave		76

Assurance			
3.13	Onafhankelijke verificatie		82

4. Bestuur, verplichtingen en betrokkenheid			
Bestuursstructuur			
4.1	Bestuursstructuur		80, 81
4.2	Leidinggevende functie van de bestuursvoorzitter	De minister en de staatssecretaris vormen de politieke leiding van het ministerie. De secretaris-generaal en de plaatsvervangend secretaris-generaal vormen de ambtelijke leiding. Tezamen besturen zij het ministerie dat bestaat uit directoraten-generaal en stafdirecties.	
4.3	Onafhankelijke en/of niet-leidinggevende bestuursleden		80, 81
4.4	Aanbevelingsmechanismen voor aandeelhouders en medewerkers	EZ heeft een OndernemingsRaad	
4.8	Interne richtlijnen en codes	EZ heeft een integriteitscode voor medewerkers	

Overleg met belanghebbenden			
4.14	Betrokken stakeholders		10, 75
4.15	Inventarisatie en selectie van stakeholders	Voor beleidsthema's wordt een krachtenveldanalyse gemaakt om te bepalen wie belanghebbenden kunnen zijn. De meeste van deze stakeholders zijn vertegenwoordigd in sector-, branche-, of consumentenorganisaties.	

4.16	Benadering van de stakeholderdialoog	Alle belangen worden waar mogelijk meegewogen in de beleidsvoorbereiding. Om dit te waarborgen vindt stakeholderdialoog vaak doorlopend plaats. Ook in de beleidsuitvoering werkt EZ vaak samen met specifieke doelgroepen in de markt. EZ handelt daarmee in overeenstemming met de beginselen van behoorlijk bestuur.	7
4.17	Resultaten en opvolging van de stakeholderdialoog	De paragrafen 'Aan het woord' geven een indruk van de onderwerpen en vraagstukken die naar voren zijn gekomen.	

Bepalen, implementeren en meten van beleid

PA2	Definitie Duurzame Ontwikkeling (DO)	Duurzame ontwikkeling impliceert een zorgvuldige afweging van economische, ecologische en sociaal-culturele belangen, met als doel de afwenteling naar toekomstige generaties of andere landen zoveel mogelijk te voorkomen.	9
-----	--------------------------------------	--	---

Economische aspecten

Economische prestaties

		2004	2005	2006	
EC1*)	Totale inkomen	De totale ontvangsten bedroegen € 3.001.062.000	De totale ontvangsten bedroegen € 7.541.471.000	De totale ontvangsten bedroegen € 5.242.138.000	74

Uitgaven

		2004	2005	2006	
PA8	Bruto uitgaven naar type betaling	De totale uitgaven bedroegen € 1.794.641.000	De totale uitgaven bedroegen € 1.864.942.000	De totale uitgaven bedroegen € 2.296.368.000	74
PA11	Inkoopbeleid en relatie tot DO				7, 61

Milieuaspecten

Materialen

EN1	Gebruikte materialen				58, 59
-----	----------------------	--	--	--	--------

Energie

EN3	Direct energieverbruik door primaire bron				58, 59
EN6	Verlaging energieverbruik door energie-efficiënte en/of duurzame producenten en diensten				59

Luchtemissie, afvalwater en afvalstoffen

EN22	Afval				60, 61, 62
------	-------	--	--	--	------------

Transport

EN29	Significante milieugevolgen van het vervoer van producten, materialen en personeelsleden				60, 61
------	--	--	--	--	--------

Sociale aspecten			
Werkgelegenheid			
LA1	Personeelsbestand		66, 67, 70
LA2	Personeelsverloop		66, 67

Gezondheid en veiligheid			
LA7	Letsel-, beroepsziekte-, uitvaldagen, en verzuimcijfers en werkgerelateerde sterfgevallen		69, 70
LA9	Afspraken met vakbonden over ARBO-onderwerpen		69

Opleiding en onderwijs			
LA10	Opleidingen voor medewerkers		67
LA11	Programma's omtrent blijvende inzetbaarheid en loopbaanafroning medewerkers		67

Diversiteit en kansen			
LA13	Samenstelling bestuurslichamen en onderverdeling van medewerkers naar verschillende categorieën		67, 68, 70, 80, 81

*) Het betreft niet-belastinginkomsten voor het Rijk (waaronder de aardgasbaten). De ontvangsten zijn groter dan de uitgaven omdat een deel van de ontvangsten ten gunste komt van het generale beeld (het Rijk). Daarnaast wordt een deel van de aardgasbaten in het Fonds Economische Structuurversterking (FES) gestort. EZ kan hierdoor slechts een deel van de opbrengsten besteden.

NB. Het Ministerie van Economische Zaken is zich er van bewust dat niet op alle indicatoren volledig gerapporteerd wordt. Eveneens heeft EZ er weet van dat de verificatie niet verricht is door een externe partij. Echter, door de manier waarop de Nederlandse Ministeries ingericht zijn, is het ook mogelijk om de verificatie door de interne, maar onafhankelijke auditdienst te laten verrichten. Naar de mening van EZ is deze verificatie een garantie voor de kwaliteit en betrouwbaarheid van de informatie in dit verslag. Deze benadering sluit aan bij

het gedachtegoed van GRI, waarbij een eigen interpretatie van de GRI-richtlijnen en de draft versie van het Public Agency Sector Supplement (PASS) in het geheel geen verkeerde benadering is, mits de kwaliteit van het verslag gewaarborgd blijft. Hiermee probeert EZ ook een discussie in gang te zetten en bij te dragen aan de algemene ontwikkeling van duurzaamheidsverslaglegging voor overheden en het sector supplement, PASS. Daarom gaan wij ook graag de dialoog met u aan via mjv@minez.nl.

Assurance-Rapport

Aan de belanghebbenden van het ministerie van Economische Zaken

Opdracht

Wij hebben een assurance-opdracht uitgevoerd in overeenstemming met Standaard 3410 'Assurance-opdrachten ten aanzien van maatschappelijke verslagen' aangaande het Maatschappelijk Jaarverslag 2006 van het ministerie van Economische Zaken.

Deze opdracht is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid voor onze conclusie. De diepgang van de werkzaamheden is belangrijk geringer dan die voor een controleopdracht. Daarom is de mate van zekerheid lager dan die bij een controleopdracht wordt verkregen.

Wij hebben geen werkzaamheden voor het verkrijgen van zekerheid verricht met betrekking tot de aanvullende informatie waarnaar in het Maatschappelijk Jaarverslag 2006 wordt verwezen. Tevens maakt het vormen van een oordeel over de volledigheid van het jaarverslag geen onderdeel uit van de assurance-verklaring.

De Auditdienst ressorteert rechtstreeks onder de hoogste leiding van het departement. De Auditdienst is als overheidsaccountant niet onafhankelijk van de opdrachtgever.

Verslaggevinggrondslagen en -criteria

EZ wil met haar maatschappelijk verslag jaarlijks een transparant beeld geven van haar activiteiten en doelstellingen op dit gebied. Het verslag biedt een vooruitblik op voorgenomen activiteiten en levert een bijdrage aan een verdere bewustwording van maatschappelijk verantwoord handelen door EZ.

In 2006 heeft de Global Reporting Initiative (GRI) nieuwe richtlijnen gelanceerd, de G3. Het ministerie van Economische Zaken vindt de G3 een goed kader voor het opstellen van het maatschappelijk verslag. De G3 onderscheidt verschillende toepassingsniveaus. Op basis van een self assessment van EZ voldoet het verslag aan de voorwaarden van het C+ niveau. In de GRI-index wordt expliciet aangegeven over welke indicatoren EZ rapporteert.

Bij deze opdracht hebben wij als norm voor de beoordeling gebruik gemaakt van de verslaggevinggrondslagen van het ministerie van Economische Zaken gebaseerd op de GRI-richtlijnen.

Verantwoordelijkheid van de Secretaris-Generaal

De Secretaris-Generaal van het ministerie van Economische Zaken is verantwoordelijk voor de inhoud van het Maatschappelijk Jaarverslag 2006 en het opmaken ervan in overeenstemming met bovenstaande criteria. Dit omvat onder meer het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een

intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van een maatschappelijk verslag dat juist en toereikend is, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor het meten en presenteren van prestaties en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de Auditdienst

Het is onze verantwoordelijkheid om op basis van de boven beschreven opdracht een conclusie te formuleren over het Maatschappelijk Jaarverslag. Wij hebben onze werkzaamheden verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Hierin staan onder meer gedragsregels, inclusief eisen voor onze onafhankelijkheid.

Onze belangrijkste werkzaamheden waren:

- Het verkrijgen van inzicht in de omgeving waarin het ministerie van Economische Zaken zich bevindt en de voor het ministerie meest relevante maatschappelijke issues;
- Het beoordelen van de grondslagen van verslaggeving, alsmede van belangrijke schattingen en berekeningen, die bij het opmaken van het Maatschappelijk Jaarverslag 2006 van het ministerie van Economische Zaken zijn toegepast;
- Het door middel van documentstudie toetsen van de onderbouwing van de verstrekte kwalitatieve en kwantitatieve informatie en het bestuderen van relevante documenten;
- Het beoordelen van het algehele beeld van het Maatschappelijk Jaarverslag 2006 aan de hand van bovengenoemde criteria.

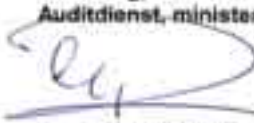
Wij zijn van mening dat onze werkzaamheden een deugdelijke grondslag vormen voor onze conclusie.

Conclusie

Op grond van ons onderzoek hebben wij geen reden te concluderen dat het verslag in alle van materieel belang zijnde opzichten geen betrouwbare en toereikende weergave bevat van het beleid van het ministerie van Economische Zaken ten aanzien van maatschappelijk verantwoord handelen, en van de bedrijfsvoering, de geleverde inspanningen en prestaties op dat gebied, in het verslagjaar 2006, in overeenstemming met de verslaggevinggrondslagen van het ministerie van Economische Zaken.

Den Haag, 24 mei 2007

Auditdienst, ministerie van Economische Zaken

Dr. J.P. Winters CIA CISA
Sr. auditor

J.P. Looman RA
Pfv. directeur

